

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
pol. in gospod. društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—.

1921 — 23. marec — 1931.

V Celovcu dne 23. marca 1931.

Bilo je pred desetimi leti, ko se je naš list predstavil koroškim Slovencem. Samo dobra dva meseca smo bili po plebiscitu brez slovenskega glasila, zakaj še v januarju je izšla prva številka štirinajst dnevnika „Glas pravice“. Prvega kakor drugega je rodila potreba. Bili so tedaj na Koroškem burni časi. Dosegli smo koroški Slovenci Kalvarijo, ker tedaj na slovenskem Koroškem niso vladale oblasti in niso bili merodajni zakoni, ampak plačanci Heimatdiensta. Koroški Slovenci, ki smo glasovali pri plebiscitu za Jugoslavijo — glasovanje je bilo tajno — smo bili tedaj izven zakona in je mogla vsaka baraba narediti s Slovencem, kar je hotela (Limpl, Poljanec, Einspieler itd.). Koroški Nemci se tega divjanja lahko sramujejo!

V svoji prvi številki je razvil naš list sledeči program: „Koroški Slovenec“ bo zastopal narodne in gospodarske koristi koroških Slovencev, oziraje se na načela Cerkve, s stvarno in prevdarno pisavo bo razkrival krivice; obveščal bo čitatelje o postavah in državljskih pravicah, ki jih je treba poznati vsakemu. Pri našal bo gospodarske spise, poučne članke in informativne vesti, novice iz domačih in tujih krajev ter tudi kak podlistek za razvedrilo.

Svojega programa se je držal in ga celo izpopolnil. Predvsem se je bavil z našim manjšinskim vprašanjem, obenem pa obveščal svoje čitatelje tudi o položaju vseh drugih manjšin. Ugotoviti je mogel, da so v najboljšem položaju še nemške manjšine, ker so gospodarsko, kulturno in politično močne. Polagal pa je tudi veliko važnost na politično vzgojo našega naroda.

Ko so izšle prve številke, smo stali pred prvimi občinskimi volitvami po plebiscitu — do maja 1921 so upravljali naše občine komisariji s svetji, ki so bili vzeti vsi iz nasprotnih vrst neglede na prejšnjo sestavo občinskih odborov — in je kaj naravno, da je list opozoril na važnost volitev, zakonite določbe in pripravil vse potrebno, da je naša stranka kandidirala skoro v vseh občinah glasovalnega ozemlja.

V tem času, ko niso vladali zakoni, ampak sila, je bilo zelo potrebno, da se seznanimo naše ljudstvo z določbami mirovne pogodbe o varstvu manjšin. Že druga številka jo je prinesla. Niso se oblasti pred desetimi leti brigale za to temeljno pogodbo, kateri ne sme nasprotovati nobeden zakon v državi, ne brigajo se za nje sedaj, osobito v zadevah državljskih pravic, in vlačijo na dan 80 let stare zakone, ki jih je mirovna pogodba že zdavnaj razveljavila. Tudi blamaže jih ne izuče.

Težko nalogo si je nadel list in vseh deset let je bila trnjeva njegova pot. Niso izostale tožbe, koroške pošte so mu delale in po desetih letih še vedno delajo težkoče. V svojem boju za pravice slovenske manjšine na Koroškem je moral računati s tem. Ni klonil in ni izpremenil svojih smernic in načel, da zavrača krivico in zagovarja pravico. Opozarjal je ožjo in širšo javnost na položaj pri nas, razkrival nasilja, kakor napade na mirne slovenske sodeželane, razbijanja slovenskih shodov in sestankov, na razmere pri naših upravnih in sodnijskih oblastih, na razmere v šolah in uradih in na druge nezakonitosti, ki jih je zakrivila večina nad manjšino. Kakšen je še sedaj položaj na naših šolah, naj navedemo izjavo nekega šolskega nadzornika, po kateri so šolski zakoni samo za javnost, potujejo pa naj se po navodilih nadrejenih šolskih oblastih. Ljudsko štetje 7. marca 1923 tvori poglavje zase. Opozarjal je naš list na razna vprašanja števni komisarijev, grožnje

istih, poprave števni pol in vneševanje narejenih oblasti v pravice občinskih uradov pri imenovanju števni komisarijev.

Letos imamo novo ljudsko štetje. Naši ljudje naj na podlagi izkušnje pazijo na vsako malenkost, četudi to ne bo pomagalo dosti, ker vemo že naprej, da bodo oblasti s svojimi števni komisariji končno le naštele samo toliko Slovencev, kolikor jih hočejo imeti v enajstih letih po plebiscitu.

Stvarna razkrivanja vseh teh nezakonitosti in odkrit boj našega lista je pridobil naši manjšini mnogo prijateljev v mednarodnem svetu. Da je na Koroškem prenehalo brezpravno stanje in da smo prišli do urejenih razmer, je gotovo velika zasluga našega lista.

Poleg občinskih volitev 24. aprila 1921, 6. aprila 1924 in 22. aprila 1928 je vršil list važno nalogo pri deželno- in državnozbornih volitvah 19. junija 1921, 21. oktobra 1923, 24. aprila 1927 in 9. novembra 1930. Je velika zasluga lista, da so ostale strnjene naše vrste tudi po desetih letih.

Pa bodo ob tej priliki, kakor vedno, nemški listi, mi poznamo njih način propagande, s katerim hočejo svetu na zvit in resnico povarjajoč način dokazati, da imamo veliko svobodo, ker imamo svoj list že deset let, pisali,

Nekaj spominov ob desetletnici „Koroškega Slovenca“.

Čeprav bi bil ciganskega rodu in že zadnji njegov potomec, bi si vendar še štel v dolžnost, na vso moč delovati na to, da bi vsaj časten spomin po mojemu narodu ostal v zgodovini človeštva. Palacky.

Ob desetletnici „Koroškega Slovenca“ se nam zdi umestno, da obrnemo naš pogled eno desetletje nazaj, baš v ono dobo, ki je bila v zgodovini koroških Slovencev najbolj odločilna in ki nam je zapustila mnogo bridkih spominov. Kdo bi se ne spomnil več mučeništva, ki ga je moralo prenašati naše dobro slovensko ljudstvo po nesrečnem plebiscitu zgolj zato, ker je bilo pošteno in značajno in ker se je poslužilo edinele pravice, ki jih smatrajo vsi narodi sveta za najbolj naravne in človečanske in ki jih vsepovsod in z največjim povdarkom zastopajo naši nemški sosedi, kadar se gre za koristi njihovih sorojakov, ki jih je svetovna vojna odtrgala od njihovega državnega telesa.

Kar je enemu drago, bi moralo biti tudi drugemu sveto. Kar boli enega, boli tudi drugega. Ako bi se to povsem človečansko stališče bolj upoštevalo, bi bilo danes na Koroškem lahko drugače. Tako pa smo ostali malodane še tam, kjer smo bili pred desetimi leti. Slovenci nismo dosegli tega, kar smo upravičeno zahtevali in pričakovali, nismo dosegli svojih namenov pa tudi naši nemški sodeželani, ki so bili prepričani in tudi delovali na to, da na Koroškem deset let po plebiscitu slovensko vprašanje sploh ne bo več obstajalo. Motili smo se torej vsi!

Ako naj napišemo nekaj spominov, je potrebno, da si predočimo naš položaj, kakor je vladal pred desetimi leti in pod kakšnimi razmerami nam je bilo obnoviti delovanje Političnega in gospodarskega društva in ustanoviti naš tednik „Koroški Slovenec“, ki sta bila podlaga za

da imamo vse pravice, ki jih predvideva mirovna pogodba. To so pravice na papirju, kakor so samo na papirju tudi vse izjave deželnega zbora in drugih politikov, za katere se robena merodajnih oseb v deželi niti ne zmeniti. Porabijo jih pač ob svečanih prilikah — za zunanji svet, kakor to sploh izborni razumejo.

Naš list je v teku desetih let hodil križev pot, saj se mora tiskati še vedno na Dunaju, ker

Pri obolenjih vsled prehlajenja, revmatičnih, skrninastih in živčnih bolečin so T o g a l tablete neprekosljive. T o g a l izloča scalnično kislino in seže potemtakem neposredno do korenine zla. — V vseh lekarnah. Cena S 2,40. 1

je vpliv Heimatbunda na tiskarniška podjetja v Celovcu še vedno odločilen. Vsa čast češkoslovaški manjšini na Dunaju, ki nam je dala streho in oporo! A kljub temu ne bo zapustil svojih smernic in načel in se vedno neustrašeno postavil na stran slabjšega, na stran, na kateri je pravica in ne sila. Pri tem pa rabi oporo vseh koroških Slovencev, tako glede prispevkov uredništvu kakor glede naročnine in tiskovnega sklada. Živite in sodelujte vsi ž njim in bodočnost mu je zagotovljena. Urednik.

vso nadaljno organizacijo koroških Slovencev. Prvih par mesecev po plebiscitu sploh ni bilo misliti na kako društveno delovanje, ker so imeli z nami opravka ponajveč orožniki in sodnije. Denuncijanstvo je cvetelo. „Heimatdienst“ je vodil natančno evidenco o „veleizdajalcih“ in pridno skrbel, da se je merilo vsepovsod z dvojno mero. Psokv in izzivanj ni manjkalo.

V celem obmejnem ozemlju se je uprizorila velika gonja proti narodnim Slovencem, ki je šla ponekod tako daleč, da so nameravali nekateri slovenski kmetje prodati svoja posestva in se izseliti iz dežele. Le težko je bilo ljudstvo pomirjevati in tolažiti s tem, da bo tudi tega divjanja enkrat moralo biti konec.

Svoj vrhunec pa je dosegel od neodgovornih elementov podpirani teror z zahrbtnim napadom na č. g. dekana Valentina Limpla v Kapli, ki se ga je pod pretvezo, da mora bolnika obhajati, izvabilo iz župnišča, medpotoma pa napravilo nanj revolverski atentat, pri katerem je bil č. g. dekan občutno ranjen, tako, da je moral biti operiran in se dolgo časa zdraviti v sanatoriju v Celovcu. Ta nečuvni napad, ki so ga odločno obsojali tudi Nemci, je bil za narodne Slovence signal, da ne kaže več držati roke križem, marveč da je treba v lastno obrambo podvzeti vse potrebno, predvsem obnoviti politično organizacijo in ustanoviti nov list. Težkoče so bile velike, kajti Mohorjeva tiskarna je preselila po plebiscitu svoj obrat v Prevalje, Mohorjev dom so bili zasedli invalidi, manjkalo je delavcev, skratka stali smo pred velikim pogiščem. Predno se je moglo na kako javno delovanje misliti, sta dva zastopnika intervenirala pri zveznem kanclerju na Dunaju. Dosegli smo, da se je začela zanimati tudi dunajska vlada za razmere, kakor so vladale po plebiscitu na Koroškem. In s tem je bil že storjen prvi korak.

Dne 5. marca 1921 se je vršil v Mohorjevi pisarni v Celovcu občni zbor Političnega in

gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, ki je bilo ustanovljeno od Andreja Einspielerja in služi še danes kot strankina organizacija. Zapisnik tega zgodovinskega občnega zbora je zelo redkobeseden. Napisal ga je č. g. župnik Jurij Trunk, ko je bil še dan poprej napaden in opsovan v Celovcu, da je moral iskati zavetja v neki bližnji hiši. Iz zapisnika je samo razvidno, da je predsedoval občnemu zboru č. g. msgr. Valentin Podgorc in da se je po razgovoru o pomenu političnega in gospodarskega društva v sedanjih razmerah sklenilo, da izvredni občni zbor temeljito izpremeni pravila, posebno glede gesla i. t. d. Izvoljen je bil nov odbor in sicer za predsednika g. Ferdo Kraiger, ki je ostal z majhnim presledkom do današnjega dne društveni predsednik in ki je bil tudi deželni poslanec. Odborniki: Janez Vošpernik, Fr. Aichholzer, A. Gastl, V. Gröblacher, Fr. Kriegl, Juri Čarf, Štefan Breznik, Valentin Weiss in Ivan Starc. Namestniki: J. Krištof, Jakob Reichmann, Ljudevit Borovnik.

Vsled naklonjenosti celovškega zastopnika Mohorjeve družbe, ki je dal svojo društveno pisarno Političnemu in gospodarskemu društvu na razpolago, je bilo mogoče pričeti z rednim poslovanjem. Tajniške posle je prevzel in jih še danes opravlja g. Josip Zupanc.

Kot prihodnja, nič manj težavna naloga je bila ustanovitev slovenskega lista, ki je postal nujno potreben, da vstvari tesnejšo vez med koroškimi Slovenci in jih pouči o vseh važnejših dogodkih posebno glede manjšinskega vprašanja. Do plebiscita je še izhajal Einspielerjev „Mir“ v Celovcu. Po plebiscitu pa smo bili vsled preselitve Mohorjeve tiskarne brez vsakega glasila. Pa tudi, če bi imeli še svojo slovensko tiskarno, bi slovenski list vsaj prva leta po plebiscitu v Celovcu ne imel obstanka. Treba si je bilo poiskati tiskarne izven dežele. Prišlo je do pogajanj s Lidovo tiskarno na Dunaju, toraj z dunajskimi Čehi, s katerimi je bil kmalu dosežen sporazum. Šli so nam v vsakem oziru zelo na roko, kar je treba prav posebno poudariti. Velike težkoče so obstajale še glede uredništva in uprave lista, kajti treba je bilo urediti vse iz nova. Tako je moral tedanji urednik pisati prve članke po dunajskih kavarnah. Koroški akademiki so stali novemu podjetju sprva zelo skeptično nasproti, šele ko so izšle prve številke „Koroškega Slovence“, so se bili bolj ogreli za sodelovanje. Pri tej priliki bodi še omenjeno, da je izšla prva vest o izhajanju „Koroškega Slovence“ na Dunaju potom češkoslo-

vaškega korespondenčnega urada v svet, ki so je posneli tudi jugoslovanski listi.

List se je med koroškimi Slovenci dokaj hitro udomačil. Bil je dobro sprejet, o čemur so pričala mnogoteri naročila, z naročili pa so prihajali dopisi in prispevki iz vseh delov Korošana, kjer prebivajo Slovenci. Obstoj mu je bil zagotovljen! Njegov prvi uspeh se je pokazal pri deželnozborskih volitvah, ki so se vršile 19. junija 1921 in pri katerih so nastopili Slovenci kot „Koroška slovenska stranka“ ter dobili 9870 glasov in s temi dva poslanca v deželnem zboru! Sedaj je bilo šele mogoče misliti na ureditev in izpopolnitev naših kulturnih in gospodarskih organizacij kakor izobraževalnih društev, združenjstva i. t. d.

Predležke spomine, ki so skromni, kakor je skromen naš list in je skromno naše delo, smo napisali ob naši desetletnici z namenom, da se uvrstijo v zgodovino koroških Slovencev, ki naj bo spominjala še pozne rodove, s kakšno vstrajnostjo in odporno silo so branili koroški Slovenci svojo narodno čast in kako neenakomerna je bila ta borba v primeri z našimi nasprotniki. „Koroškemu Slovincu“ pa želimo, da bo še nadalje vršil svojo nalogo v smislu programa, kakor si ga je bil začrtal v svoji prvi številki, izišli dne 23. marca 1921.

„Koroški Slovenec“ – desetletnik.

Kratka je doba desetih let v razvoju večinskega naroda, a za manjšino je doba desetih let dolga in s trnjem postlana pot.

Kakor razkrojena čreda brez pastirjev smo bili pred desetimi leti. Mnogo naših najboljših sinov je nas zapustilo, in zdelo se je, da stojimo na kupu razvalin neodločni, ali naj začnemo znova zidati ali pa naj samo plakamo na razvalinah.

Zdravi ponos našega zavednega ljudstva ni plakal, ampak je začel zidati znova. Zasadi je v naš rod nov temeljni kamen in začel je zidati na ta kamen. Ta temeljni kamen je naš „Koroški Slovenec“. Že ko so zagledale beli dan prve številke, smo se oddahnili, ker smo vedeli, da smo dobili klicarja k skupnosti, branilca naših ljudi in zagovornika naših pravic.

Znane so nam besede: „Udaril bom pastirja in razkropila se bo čreda.“ Brez vodnikov smo stali v popolnoma novih razmerah. Najboljši so se umaknili, drugi so bili ustrašeni. Koliko strahu, sitnosti in preganjanj so nekateri pre-

stali tik po plebiscitu! Novi list je nas vzdramil, začel dajati novega poguma in nam dal novih vodnikov. Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem je začelo zopet delovati in že prvi naš nastop v novih razmerah je zbral okoli društva častno število 10.000 volilcev. Čreda se ni razkropila, ampak zbrala. Čast in zahvalo moramo klicati možem, ki so se postavili na čelo našemu ljudstvu, da so se zopet združili vse, ki so istega mišljenja pod eno streho. Kakšne bi bile razmere, če ne bi dobili novih zastopnikov? Kdo bi nas branil pred številnimi napadi, katerim so bili izpostavljeni naši ljudje, kdo bi branil naše pravice, če bi ostali razkropljeni? V živem spominu so še napadi na posameznike, v živem spominu še napadi na naše shode. Pod krinko službe domovini so razbijali shode domačega ljudstva in gonili čez Karavanke tisto naše ljudstvo, ki je že davno prej bilo na tej zemlji, imelo tu svojo domovino, preden so prišli na Koroško prvi Nemci, ki je imelo tu svoje kneze in vladarje, ko še ni bilo tu nobene nemške oblasti. Da so dejanski napadi ponehali, ima glavno zaslugo naš list. Kakor je majhen, vendar je njegov glas segal do vseh odgovornih mest, segal je preko mej in nam pridobival prijateljev in zagovornikov. Mirno lahko trdimo, da nam je priboril osebno varnost in prostost, priboril prostost zborovanj.

Povzdignil je nanovo naš stari klic po enakopravnosti na verskem, narodnem in političnem polju in našel mnogostranski odmev. Naša sreča je, da je naša politika na vseh poljih postavljena na načela in ne na uspehe in koristi. Za enakopravnost v cerkvi, v družabnem in javnem življenju se je borilo naše ljudstvo že pred vojno, za ravno isto je povzdignil naš novi list svoj glas po plebiscitu. Ni skoro številke, ki ne bi opozarjala na to. Nismo ljudstvo druge vrste, nismo samo za delo in plačevanje davkov, ampak pred Bogom in svetom enakovredno z nemškim ljudstvom in kot enakovredno ljudstvo imamo tudi pravico do enakopravnosti. To zavest nam zbuja list skozi vseh deset let. Njegova zasluga je, da je nam ohranil in poglobil zavest enakovrednosti. Lahko rečemo, da je ta zavest v bralcih našega lista po plebiscitu bolj močna nego kdaj pred vojno. Gotovo je tudi trpljenje za to zavest veliko pripomoglo k temu, pa ravnotako tudi listu ne smemo odrekat zasluge: bodril nas je v trpljenju, klical nam, da krivica ne more biti večna, da mora zmagati pravica in da si jo bomo priborili, če ne zapustimo pravičnih načel, ki nas vodijo.

PODLISTEK

Črni kos.

Brodi.

(Nadaljevanje.)

Preden se vrnemo na pravljčni most v Šumu, o Jorganu in Osvovih še to. Srečno je ubežal v pečine in kmalu našel tovariše. Po svoje so mu zrihtali zlomljeno roko in ko jo je zacelil, je odšel zopet v planine cepit grče in smodit oglje. Jorgan se prav nič ni tepel, zakaj bal se je, da ne bi poškodoval koga. Ko je postalo mirneje po cesarskih deželah in je bil prost vojaščine, je najraje na Žihpoljah lomil kamne in opravljal druga težka dela. Sam rajni gospod Razaj mu je bil dober prijatelj in prav rad je pravil, kako miroljuben in delaven da je bil in koliko je pretrpel po kolari, ki mu je vzela ženo in otroke.

Čudno fejest so bili naši stari in prav težko jim je najti para med današnjimi. Brat Jorgana je bil krepki Rupa, holcarski mojstr, mnogim nesrečnikom v dobrem spominu — saj je on v teku let 35 ponesrečenih v gori odnesel v dolino na varno. Pa je imel tudi sina Foltana. Zavbrn fant je bil in pogumen hribovec. Postal je „marojčič“ in se bil z Lahi pri Custoci. Sam Radecki ga je pohvalil čez vse. Glas pa je imel tak, da mu je sam havptman djal: „Klančnik, ako bi jaz tvojo štimo imel, pravih tavžent tolarjev na mesec lahko bi zaslužil.“

Pa je bila dolina po vrnitvi iz vojske tudi polna njegovega petja — proslavljalo je veselo bojevitost burnih mladostnih dni. Bilo je. Vsa Osvova družina počiva mirno po zeleni tratici okoli cerkvice v nižini osrednje brojanske doline.

Ne poje več domača sekira v hostah Osvovega — minulo je pastirsko in fantovsko petje

tam po zarah, tratah in pod hanjkom nekoč znane kmetije. Mrzlo stoji ognjišče, kjer je tedaj varila stara Barba bajno-čudežna zelišča. Kakor drugod po naših rutah in gorah, od koder se seli kmetiško življenje v bolj udobne nižine, se širi zdaj tod gosposka in oskrbuje logar hladnih besed, kakor je hladno jekleno oko njegove spremljevalke v hribovska pota.

Sedaj pa povem čudne zgodbe „Hudičevega mosta“ čez Šum v Brodih. Po naravi čudovita je kotlina v divji pestrosti njenih čer, prepadov in slapov, v katere konča na zgoraj znano brezdno Čepa. Polna je pravljic o starih poganih, ki so tam kresove žgali in bogovom darovali, Perunu, Triglavu in Morani, o vilah, žalk ženah in skratljih. Pravijo, da ondi nikoli ni bilo prav varno, da je bil tu že od nekdanj pravcati hudičev gaj. No, nas verne kristjane pa menda ne bo strah, če se kaj pogovorimo o tem, kljub temu, da je morda le res, kar se je to godilo. Ko so prišli po ukazu cesarjevem mojstri z zidariji, da dogradijo varno cesto tudi čez Šum, ni šlo drugače — speljati so morali cesto prav tam v hudem kraju po velikem mostu čez globino, kjer je od nekdanj ta črni po noči babo kopal. In hudiman je peklenko branil mir v svojem kraljestvu. Po svojih peklenčkih je čez noč razdril, kar so podne dozidale roke krščanske.

Kleli so štamci in žbrali — po gospoda so poslali — a tud kadilo in kropilo bilo je zastoni. Vsi kvadri, vsa malta, vse kar je sto pridnih rok danes ustvarilo, bilo je v drugo jutro izginilo bogvekam v nedoglednih brezdnihih grleče Čepe. Tudi nemški mojstr, po katerega so poslali, ni znal pomoči za uspešno dograditev mostu. Al potuhtal je vendarle nekaj, da so vsaj zvedeli, kar še niso vedeli, kdo da tu posega v njih delo. Kupil je cel cent klobas, jerbas pogač in tri firtelne žganja ter dal korajžnim fantom.

Ti so zažgali kres, pili, peli in jedli, čakali in pazili v noč, kaj se godi z mostom. Pa res ne vem, ali so se še smejali o polnoči, ko so prilo-mastili po vseh čerah ognjeni peklenčki, da jih je končno kar mrgolelo po skoraj končanem mostu. In zvedavo-plašno so gledali vahtarji, kako se z gromom zdajle razdira krščanskih mojstrov delo. Drugi dan je rekel nemški mojstr: „Jetzen ist mir obar oles ans, wenn uns der Herrgott nit will helfen, gema holt zum Satanas.“

Trije rojaki-veljaki in mojster so se podali na Osvovo k modri Barbi, o kateri so vedeli, da je z hudim v dobri zvezi. Prvi je bil brunni Pvažnik — znal je na pamet vsak praznik — poznal je svetnike vse — tudi zakaj dober vsaki je. — — — Imel je velik patnošter, štirikrat žegnan, pa je znal žbrati, da noben mežnar mu ni bil kos. Drugi je bil ugledni Strah, ki je imel v časti vse svete vode za svetih kraljev žegnane. Pa je bil poleg še slavni Peter, tabernar in učen. — — — Pri kotlu Barba je čepela — na krilu črnega mačka je imela — iz mačjih oči in pasje gobe — iz kačjih črešenj in rož peklen-skih — pridevši jagode strupene in peklenčkove kremplje — kuha si zdaj coprnični čaj. Peter da nji firtelj žganja. — Strah klobaso mastno ji moli — Pvažnik izbaše putra in se klanja — ko ji mojstr svetle cbancke pred oči drži.

Razložili so modri coprnici obisk. Pa noče ona pomagati proti lastnemu zavezniku, za vsa darila jim da le edini nasvet, da naj sami govorijo s ta črnim. — — — To je, to je huda stvar — v Šumu hudič je sam glavar. — In so se vrnili, pa pravi modri Peter: Mi brez mostu ne mormo biti, do hudiča hočmo priti. Povpraša ali kdo zna kolomone brati. In mojster se spomni na pisarja Piskernika, ki edini je večš tega branja. (Se nadaljuje.)

njegove srajčke, jopice, po-
voji in pleničke, potrebujejo
zanesljivo razkuževalne
Persilove negel! Persil
napravi vse čisto in sveže,
mehko in fino. Perite vse
s Persilom! Vaš malček se
počuti gotovo dobro v pe-
rilu, opranem s Persilom!

Persil je Persil

Načela! Če so ta pravična, je tudi boj za nje z vsemi dovoljenimi sredstvi pravičen. Ne po svoji, ampak po božji volji so nas rodili slovenski starši. Božji dar nam je naš materin jezik. Pred Bogom ni manj ali več vrednih narodov. Zato imamo tudi mi pravico, da rabimo povsod svoj jezik, enako kakor vsak drugi narod. Iz istega sledi, da je tudi božja zastopnica na zemlji, sv. Cerkev, dolžna, da nam da in da varuje naše narodne pravice, kakor daje in varuje pravice vsakega drugega katoliškega naroda. Če je naš list kdaj opozarjal, da se tu pa tam kršijo ta načela v cerkvi ali pri krščanskem nauku, je bila to njegova dolžnost in se zavoljo tega še ni izneveril katoliškemu načelom. Četudi imamo za ohranitev vere med nami cerkev in lep mesečnik „Nedelja“, vendar je tudi naš list vedno, kadar se je pokazala potreba, zagovarjal najdražjo svetinjo našega ljudstva, vero, ker se pač vsi zavedamo, da nam je vera najvažnejša opora v vsem, tudi v narodnem življenju; izpodkopal bi si sam korenine, ako bi začel zapuščati to najvažnejšo oporo in zagovarjati načela, ki so protivna veri. Naj bi izginila verska načela, potem izgubimo merilo za pravičnost in nepravilnost narodnih vprašanj, potem bi morali mirno trpeti, da odločuje o narodnosti moč. Kdor bi imel moč, bi določeval narodnost, kakor to v tako jasni luči vidimo v Italiji. Le verska načela so dala zagrebškemu nadškofu dr. Bauerju pravico, da je izdal celo pastirsko pismo proti preganjanju manjšinskega slovenskega in hrvaškega jezika v Italiji.

Pa ne samo verska, ampak tudi splošna mednarodna načela nam pravijo: vsak narod ima enake pravice. Na ta splošno priznana načela je naš list vedno in vedno opozarjal in na podlagi teh načel se borimo za enakopravnost v šoli, v javnem in gospodarskem življenju. Naši nasprotniki ne morejo tajiti teh načel, zato smo videli, da so si v pobijanje naših zahtev izmišljali posebne izgovore, kakor: nelojalen element, iredenta itd. Zasluga lista je, da smo šli neglede na take očitke svojo pot naprej, kakršno jo nam kažejo načela. Razkrival je nepravilnost pouka na naših šolah, v katerih se otroci že prvo leto mučijo z učenjem novega tujega jezika, razkrival zapostavljanje našega ljudstva pri oblastih in sodnijah, razkrival gospodarsko zaostalost naših krajev in njene vzroke in tako

pripomogel k temu, da si vsega tega ne upajo več tajiti niti nasprotniki. Ali ni spoznanje in priznanje krivice že uspeh? Morda že pol poti k odpravi najbolj kričečih krivic!

Ne koristi, ampak načela so nas družila in vodila. Da poznamo pravičnost in upravičenost naših načel, to je zasluga našega lista. Brez poznanja teh načel bi še danes bili razkropljena čreda s katero bi se nasprotnik igral, kakor bi se hotel. Poznanje načel je nam ustvarilo našo trdno disciplino, ko jo tako lepo opazamo pri vsakih volitvah in nam je priborila pred svetom priznanje in ugled.

Ne bila bi mogoča brez trdnih načel, ker bi se stranka brez teh že davno zrušila, podlegla bi navalu sto in stokrat močnejšega nasprotnika, ki ima še to lastnost, da v sredstvih proti nam ni izbirčen. Naša trdna načela nam pomagajo, da nas ne motijo neuspehi, zapostavljanja, škode, ne preganjanja in tudi ne zlato jabolko obljubljenih koristi, če bi postali sramotilci svojih lastnih mater. Redki so slučaj, da se kdo, ki je bil zavečen, izneveri našemu listu in stranki zavoljo gospodarskih koristi. Vsa ta disciplina, zavest in značajnost je le mogoča na podlagi trdnih in nepodbitnih načel.

Jasna načela naj nas združujejo tudi zana-prej, naj nas vodijo, naj nam dajejo moč in vztrajnost v boju za našo enakopravnost in list naj nam bodi tudi zana-prej glasnik teh načel in poročevalec o bojih za nje dotlej, da bo mogel zapisati: Pravica je zmagala!

Moji spomini k desetletnici.

Deset let je malo časa, a vendar so se izvršili za nas koroške Slovence v tej dobi vele-pomembni dogodki. Po nesrečnem plebiscitu so naši najboljši slovenski koroški sinovi, odlični možje, na katere smo lahko ponosni, zapustili svojo koroško domovino.

Kot prvi slovenski list po plebiscitu je izšel štirinajstdnevnik „Glas pravice“ pod izdajateljstvom, lastništvom, odgovornim uredništvom in dejanskim uredništvom č. g. msgra Valentina Podgorca. List je prinašal vsled lažje dostopnosti za nemško javnost tudi nemške članke, da razkrije nasilstva nemške večine nad slovensko manjšino na Koroškem. V svoji prvi številki pravi, da je najvažnejši razlog, da

se je pričelo z listom ta: Na dan mora vsaka krivica, ki se kje godi našim ljudem! Temu načelu je ostal list do svoje zadnje številke tudi zvest.

Sestali smo se nekateri bolj korajžni, da obnovimo staro Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem, in to je moralo imeti seveda svoje glasilo. „Koroški Slovenec“ so mu dali ime. Ob ustanovitvi so bili burni, strašni dnevi: napad za napadom, padle so žrtve za slovenski narod, a ozračje se je pričelo jasiti. Kako bi bilo tudi drugače mogoče v pravni državi, v kateri v tistem času ni bil merodajen zakon, temveč volja „Heimat-diensta“.

Raspisane so bile volitve za deželni zbor. Kako težko in mučno je bilo delo, ko smo iskali kandidate. Niti verjeti nisem mogel, ko so mi na binkoštni ponedeljek člani šinške zadruge, zbrani pri Furjanu v Škocijanu, pri prihodu zaklicali: Živio kandidat! Kakšne zmožnosti neki naj imam jaz v tem vavečnem času za tako važen posel kot je zastopnik koroških Slovencev? Če sem ustanovil 12 kmetijskih podružnic in sem z nekaterimi gospodi v okviru Krščansko-socijalne zveze imel gospodarska predavanja pri tozadevnih tečajih, če sem se sicer intenzivno zanimal in bavil z gospodarskimi vprašanji, me ta interes še vendar ni usposobil za poslanca. Ta mora biti zastopnik manjšine napram močnemu in zvitemu nasprotniku, imeti mora politično rutino in spretnost, da se vsaj častno postavi v defenzivo.

Česar je manjkalo nama z g. Kraigerjem, je pa nadomestil naš list „Koroški Slovenec“, okoli katerega smo se zbirali s pravim navdušenjem. Drug drugemu smo dajali material in pobudo in z velikim zanimanjem ni samo slovenska Koroška, marveč tudi širša slovanska javnost zasledovala naš boj na Koroškem. O načelnih vprašanjih svetovne, še posebej manjšinske politike so izšli nekočkrat uvodni članki in dopisi, ki bi bili v čast vsakemu velikemu vodilnemu glasilu velikih strank.

„Koroški Slovenec“ je skromno, malo glasilo malega naroda. V velikem času pa naj ima velike ljudi pri vodstvu in pri sodelavcih, sodelavcih. Prosim Boga, da bi pri glavi bili zmiraj na mestu, kadar nam dajejo smernice za naše delovanje. Slovenska Koroška ima še veliko zmožnih ljudi; mi se niti ne zavedamo, koliko je talentov, treznih in vztrajnih delavcev med nami. Vsi ti naj se strnejo okrog našega lista, da bo „Koroški Slovenec“ med listi, ki pridejo v naših krajih v poštev, na višini. Tudi mi koroški Slovenci se ne moremo hermetično zakleniti pred pljuskanjem in gibanjem svetovne politike. A eno si naj zapomnimo vsi: Življenje po veri nam bo ohranilo naše ljudi značajne, čiste in poštene v besedi in dejanju.

Z gospodarskim napredkom naj koraka paralelno in iniciativno tudi naš slovenski kmet, obrtnik in delavec. Pri vsem tem verskem in gospodarskem kozmopolitizmu pa nas naj nikdar ne zapusti zavest, da je Koroška bila zibelj slovenstva in smo mi dolžni vselej in povsod ohraniti zvestobo in ljubezen svojemu maternemu jeziku.

Do naše sreče nam bodi sv. vera luč, materin jezik pa ključ! V tej ideji naprej! Poljanec.

Kaj je „Koroški Slovenec“ našemu ljudstvu?

(Glas iz ljudstva k desetletnici.)

Vzdignilo se je pred 1400 leti močno slovansko pleme iz razsežnih pokrajin velike slovanske države, današnje Rusije. Skupne težnje za boljšimi življenjskimi pogoji ter želja, da da naraščajočemu narodu prostora za razmah in procvit, je bila povod tej veliki selitvi. Prepotovalo je to ljudstvo dolgo pot iz njega prvotne domovine in končno dospelo v naše dežele, dospelo tudi na naša koroška tla. Postavilo si je tukaj svoje naselbine in kot kmetiško ljudstvo začelo trebiti zemljo po naših gričih in dolinah. Zacvetela so polja, nastale vasi in sredi teh so se kot simbol slovanstva košatile mogočne lipe.

Prišla je krščanska blagovest in ni se to ljudstvo ustavljalo nauku pravice. Sprejelo je krščansko credo in po širni naši domovini so se dvignili božji hrami.

Pa kateri je bil ta rod?

Bili so to dedje naši, ki so nekdaž z znojem

in solzami posvetili to zemljo, ki je sedaj naša last. S srčno svojo krvjo so to zemljo škropili in v njeno naročje legali k večnemu oddihu. A pustili so nam trajne spomenike, ki nam kličejo: Čuvajte zapuščino našo, ohranite jo sebi in svojim! Izmed mnogih stoji troje spomenikov, ki nam kot mogočni svetilniki razsvetljujejo daljno preteklost ter nam bude spomin na naše prednike.

Prvi med temi spomeniki so naša cvetoča polja, ki nam govore o pridnosti in vstrajnosti onih, ki so nekdanje veliko in požrtvovalno ljubeznijo to našo zemljo napravilo rodovitno. Naša prva skrb naj bo, da ta spomenik, ta zemlja ostane naša last.

Drugi spomenik, ki nas po gričih in dolinah spominja davnih dedov, so naše cerkve, postavljene od vernih naših prednikov, ki nam s svojimi zvoniki, kakor s svarečim prstom, kažejo kvišku proti nebu, kot bi nam hotele zaklicati: Narod, čuvaj svetinje svoje!

Tretji pa je živi spomenik, ki nas kakor živa nit veže z našimi predniki nazaj da najstarejše dobe. In to je naš materni jezik, ki ga govorimo. Slovensko govorico smo podedovali po naših starših, po naših davnih prednikih. Glejmo, da se ta spomenik ne bo zrušil ob naši malomarnosti! Ljubimo, spoštujemo in in olepšavajmo našo govorico, da se tako izkažemo vredne dedčine naših slovenskih prednikov!

Za prostost na zemlji svoji, za pravice v svojih cerkvah in svobodno rabo svojega jezika so se bojevali naši predniki. Dolžnost naša pa je, kar je bilo s trudom v boju ohranjeno, branimo in neokrnjeno izročimo našim potomcem.

Kot so nekdanje v davni dobi voditelji naroda pozvali ljudstvo na odhod, da si poišče novo domovino, tako je imel naš rod skozi vse dobe do današnjih dni svoje budnike in voditelje. Lepo je število slavnih mož, ki so klicali narod k zavednosti, k ljubezni do svoje zemlje in spoštovanju svoje vere. Ko je začela prodirati med naše ljudstvo tiskana beseda, smo bili koroški Slovenci med prvimi, ki smo dali ljudstvu knjige in časopise. Vzljubilo je naše ljudstvo svojo knjigo in časopis tako, da mu je postala želja po čitanju življenska potreba, brez katere si dandanes narod sploh ne more ohraniti samostojnega narodnega življenja.

Majhen del slovenskega naroda smo koroški Slovenci, in kako bi se mogli ustavljati krivičnemu pritisku s strani večinskega naroda v državi, ako ne bi imeli svojega lista. „Koroški Slovenec“ je tisti sel, ki roma vsak teden v naše domove širom slovenske Koroške, ki narod bodri k vstrajnosti, ki daje našemu kmetu mnogo pouka in ki razlaga, kaj je nam treba, da se bomo vzdržali na sveti naši podedovani zemlji. Na tej zemlji pa stoje tudi naše cerkve kot znak vernosti tu prebivajočega naroda. Tudi v tem oziru „Koroški Slovenec“ povzdiga svoj glas in kliče ljudstvu: Ostani zvesto Njemu, ki je stvarnik vseh narodov, ki je dal življenje tudi nam in ki hoče, da se njegov nauk oznanjuje vsem rodovom v jeziku ljudstva.

Že se je začelo z izpodiranjem našega jezika iz cerkve. Posledica so prazne cerkve ob nedeljah in praznikih v farah z nemškimi župniki in samo nemško pridigo. V šolah se je pouku slovenščine vzela vsaka možnost. Poučevanje slovenščine je odvisno popolnoma od učitelja. Zanimiva je izjava nekega šolskega nadzornika, da je zakon samo za ljudstvo, na zunaj, poučevati pa je treba po navodilih višjih oblasti. Iz javnih uradov, celo iz občinskih in župnih, je morala izginiti vsaka pisana slovenska beseda. Kdo bi te in druge vnebovpljoče krivice po posameznih krajih sporočal svetu, kdo merodajnim krogom vsaj nekoliko vzbujal kosmato vest, ko tako brezobzirno teptajo k tlom najprimitivnejše pravice naše? Kdo nam v tem težavnem položaju dajal poguma k vstrajnosti v naši narodni zavesti, da ne bi imeli svojega glasila, svojega prijatelja, našega lista „Koroškega Slovenca“. Raztreseni po naših dolinah in gričih bi ne imeli nikake medsebojne vezi, bi bili drug drugemu tuji in tujčeva peta nas bi brez ugovora pritiskala še silneje k tlom, dokler bi nas popolnoma ne zatrla.

Narod, slovensko koroški, zavedaj se, kaj ti je naš list! Podpiraj ga in naj ne bo nobene naše zavedne hiše brez našega lista. Pridobivajte mu novih naročnikov, da se bo vzdržal in se po možnosti razširil, da bo tako mogel

ustreči vsem raznovrstnim potrebam našega naroda.

Naj se ob desetletnici obstoja našega lista še z večjo silo vname v nas zavest, da ja za naš „Koroški Slovenec“ naš list prava življenska potreba.

Glas pravice.

Bilo je začetkom l. 1921. Po plebiscitu! Slovenec na Koroškem nikdar politično ni bil svojemu številu primerno močan. Duhovščina mu je bila skoroda edina zaslomba in ti duhovščini se je le tupatam mogel pridružiti svetni inteligenčni, kakor sodnik Krištof v Železni Kapli, dr. Kulterer v Velikovcu, in v zadnjem času požrtvovalni neustrašeni dr. Brejc v Celovcu. Po vojni je prišel plebiscit, ki je Slovenca na Koroškem popolnoma porazil. Veliko število odličnih duhovnikov je zbežalo preko meje. Z njimi peščica zavednih učiteljev, Ljubljanska kreditna banka v Celovcu, odvetniška pisarna dr. Brejca, in nazadaje še Družba sv. Mohorja! Položaj je bil obupen, vendar Slovenci niso obupali. Msgr. Podgorc je ostal v Celovcu, da vzdrži slovenske pridige in Hranilno in posojilno društvo v Celovcu, njemu se je pridružil rev. J. Trunk. Uvidela sta, da je najnujnejša potreba ustanovitev slovenskega lističa, ki sta mu nadala ime „Glas pravice“. Uvodnik prve številke razlaga, zakaj se je listu dalo to ime: „Na dan mora vsaka krivica, ki se kje godi našim ljudem. Javnost je gotov pravičen sodnik, ki krivice obsoja, in vsakdo se le boji, priti ob pošteno ime“.

„Glas pravice“ je imel takoj povedati svetu celo vrsto sirovosti in krivic, ki so se neovirano godile koroškimi Slovencem. List je poročal o sramotnem napadu na g. kanonika Štiha na kolodvoru v Celovcu, dne 17. decembra 1920. Poročal je, kako so barabe vrgle predsednika Hranilnice in posojilnice v Velikovcu na kolodvoru v Celovcu na tla in ga teptale ter bile s pestmi — vpričo policije. Treba je bilo svetu povedati, da se tako s Slovenci ne bo moglo postopati naprej. O teh žalostih je list poročal v nemškem jeziku. Izdajatelj sta bila prepričanja, da je treba nasprotniku odgovarjati tako, da odgovor razume, da je treba nemški javnosti poročati v njenem jeziku o sirovosti in nestrpnosti, s katero se je postopalo proti Slovencem na Koroškem. Nemški časnik poroča seve samo, kar njemu ugaja, o drugem molči, ali pa končno vse taji, kakor so nemški poslanci slovenskim na Dunaju očitali, da pripovedujejo bajke. Ko so Čehi v stari Avstriji hoteli zagovarjati svojo politiko, so si ustanovili nemški dnevnik, Slovence na Koroškem pa je njihovi prvobornik Andrej Einspieler branil tudi s nemškim listom.

Listek je bil Nemcem takoj zelo neprijeten. Takoj pri drugi številki se je od Nemcev zahtevalo, da se list podvrže cenzuri tiskarne. List naj piše samo to, kar tiskarna dovoli. To ni bilo mogoče. Zato je moral list v tretji številki poročati v listnici urednikov: „Glas pravice“ ni mogel redno izhajati. Izdeluje se že na petem mestu. Najprej smo se morali izseliti iz Celovca. Znané tvrdke na Dunaju so bile takoj volje tiskati naš listek. A vrne ga Fromme, potem ga vrne Tyrolia.“ Kakor pes za zajcem so bili nemški politiki za listkom, ter so z grožnjami odganjali tvrdke. Konečno je list prevzela tvrdka Melantrich na Dunaju in korektura je požrtvovalno oskrboval na Dunaju bivajoči g. dr. Ivan Sadolšek. „Glas pravice“ je bil namenjen za prehodno dobo, dočas da se hudoornik poleže in Slovenec na Koroškem zopet pride do sape. Zopet se je poživilo Politično in gospodarsko društvo, vpostavilo se je novo uredništvo in pričelo se je z novim listom, ki se mu je dalo ime „Koroški Slovenec“. Tedaj se je „Glas pravice“ ustavil z ednajsto številko meseca julija l. 1921.

V boju za narodne pravice.

Vsako pomlad hodite sejavci po zoranih njivah in sejete. In zrno vzkali, se ukorenini, požene bilko, raste na solncu v klas in dozori. Odkar zemlja rodi, je bilo tako in tako bo ostalo, dokler bo gredo solnce ta svet. Drugače se zrno razviti ne more.

Odkar je Bog ustvaril človeka, hodi božji sejavci skozi svet in seje v pripravljene njive,

v družine, otroke. In družina raste ob družini, iz družin se narodi narod. Vsa rast pa je po istih zakonih, ki jih je Stvarnik položil v človeško naravo. In povsod tam, kjer si upa človek ovirati te naravne zakone rasti, nastopi umiranje v človeku, v družini, v narodu, v človeštvu. Saj so naravne pravice položene v nas, da po njih rastemo in zorimo za božje žitnice. Vsa k človek, vsak narod je od Boga poklican, da vzraste in dozori do tiste popolnosti, ki je njemu mogoča v času njegovega razvoja, v številu njegovih družin, v njegovem blagostanju, v njegovi kulturi. Tako je zorenje v vedno večjo duhovno rodovitnost sveta dolžnost vsakega naroda, zapisana od Stvarnika samega v dušo vsakega otroka svojega naroda. Ta silna dolžnost pa ima svojo zaščito v narodnih pravicah, ki so mogočnimi mejniki božji, ki varujejo mirni narodni razvoj. In te narodne pravice so enake za vse narode, za velike in male, za stare in mlade, za izobražene in neizobražene. Kajti vsi narodi so vzrastli iz roke božjega sejavca, vsi imajo isto dolžnost, da zorijo v bogato žetev. Zato ima vsak narod naravno pravico do narodnega obstoja, do gospodarskega in duševnega razvoja. Iz naravne prava izvira pravica do pouka otrok in do dušnega pastirovanja v narodnem jeziku, do ohranjanja in razvoja ljudskih šeg in navad.

Ker pa je to naravno pravo položeno v človeka, škvarjenega po grehu, zastrtega v spoznanju, obstoja in vedno grozinevarnost, da vsak človek, vsak narod naravno pravo razlaga po svoje. In potem vzraste plevel sovraštva med narodi, ki ovira bogohoteno rast vseh živih narodov. Zato je moral Bog poskrbeti za varuhinjo in razlagateljico naravnega prava. Pomoč nezmožljivega božjega Duha ji je obljubil, kadar razlaga naravno pravo. Nikdar in nikoli ga ne more predrugačiti. In ta izvoljenka božja je Cerkev. Ona stoji z božjo močjo opasana in brani časov in se bori za naravno pravo, za narodne pravice. Vse naštevanje je tu odveč. Premnogo je vzgledov ravno v naših dneh, kako Cerkev kot edina nepristranska sila brani in ščiti narodne pravice, narodne manjšine. Šolski in verski pouk otrok, oznanjanje božje besede, Cerkev zahteva in zaukazuje prav tako za nekultivirane Zamorce in za kultivirane evropske narodne manjšine. Če se ne doseže ideal povsod, to ni krivda Cerkev, temveč krajevnih razmer in faktorjev ter politike.

Naš list se danes ozira na desetletno preteklost boja za naravne narodne pravice. Imel je vedno poguma dovolj, da je najvišjim oblastem, tudi oboroženim silam, zaklical: Ne dotikajte se naravnih pravic! Bog jih je dal, Cerkev jih čuva! Morda beseda ni bila kdaj primerno izbrana, misel pa je bila vedno ista in ostati mora tudi v bodočnosti, ki se mlada odpira pred „Koroškim Slovencem“: Ne odrekajte narodu bogodanih pravic, da bo mogel zoreti za božjo žetev! Še nimamo svojih narodnih pravic in dosti trdega boja bo še treba, da si jih priborimo. A zmaga bo pri nas, kajti silne so naravne pravice. In naše narodne pravice si bomo priborili, če se bomo zanje borili kot zvesti otroci Cerkev, ker smo se narodili med vse one narode, katerim kliče Cerkev:

Hvalite Gospoda, vsi narodi, slavite Ga vsa ljudstva! (Ps. 116.)

„Nedelja.“

(List za versko izobrazbo, VI. letnik.)

Gospod urednik ste me naprosili, naj vam pošljem „prilčno pol stolpca dolg spis o „Nedelji“ za jubilejno številko „Koroškega Slovenca“. O majhnih stvarih ne pišemo radi, ker se to, kar je majhno, v življenju zaničuje; in vendar je slabotno želišče, ki raste na temni skali in droben cvet, ki skuša cveteti na opranem, starem zidovju vredno večje pozornosti kakor košato drevo, ki pošilja svoje korenine po hrano v rodovitne travnike in dobro pognojene njive.

Na sveti večer leta 1925 mi prinese poštni sel med zilljske planine pismo g. prošta Limpla kot predsednika sodalitete, udruženja slovenskih duhovnikov, in v pismu berem: Večji shod duhovnikov je minuli četrtek odobral, da ustanovimo list, ki bi bil čisto koroški, ki bi hodil

srednjo pot med nabožnim in družinskim listom, ki bi bil nekako glasilo za našo cerkveno organizacijo. Naš urednik bi naj bil Ti. Na prihodnji shod dne 7. januarja Tebe še posebno vabimo. Vesele praznike in srečno novo leto. Limpl in podpisani več sobratov.

Na novega leta dan je g. prošt Limpl naglo umrl in vzel seboj tudi načrte, katere je gojil že par let o posebnem koroškem verskem listu. Vkljub temu mi je shod dne 7. januarja poveril nalogo ustanovitve in urejenja novega lističa. Monsgr. Podgorca sem naprosil, da prevzame lastništvo lista. Sodalitas po smrti g. prošta ni imela predsednika in za eventuelne neprijetnosti, na katere se je bilo treba pripraviti, je bila v Celovcu potrebna osebnost, ki bi mogla poravnati nastale težkoče. Monsgr. Podgorc je bil tudi listu ves čas prvi sotrudnik in skrbni upravitelj.

List se je tiskal najprej pri Carintheji v Celovcu. Tiskarna pa ni imela slovenščine zmožnega stavca in tudi ne kake druge osebe, ki bi bila zmožna vršiti delo korektorja. Tudi so bile avstrijske tiskarne radi raznih socialnih dajatev tako drage, da smo morali ceno listu nastaviti na 40 g. Pri takih življenjskih pogojih bi list ne izhajal dolgo in bi poizkus, kar je list sprva samo bil, bil kmalu končan. Tudi druge avstrijske tiskarne niso mogle napraviti ugodnejše ponudbe, ne Beljak, ne Šmohor, ne Solnograd.

Italija je bila takrat dežela, katero smo občudovali zavoljo njenih nizkih cen. Na vprašanje pri Katoliški tiskarni v Gorici smo dobili toplo pismo, ki se začne: „Potrjujem prejem Vašega dopisa in Vam izražamo svoje veliko zadoščenje in obenem veliko veselje, da bo smela naša tiskarna prevzeti tiskanje mesečnika naših koroških bratov, ki se nahajajo v še težjem položaju ko mi na Primorskem...“ Dobili smo od tiskarne jako ugodno ponudbo.

Tri leta so nam tiskali primorski bratje listič z največjo skrbljivostjo in postrežljivostjo. Marca leta 1929 je pa list izostal, namesto njega pa je sprejelo uredništvo z datumom od 7. marca tole obvestilo: „V zadevi „Nedelje“ Vam moramo žal poročati, da je bil naš vodja tiskarne kaznovan z 1 mesecem zapore in L. 300.— globe. Ker je evidentno, da je razsodba slaba in neopravičena, smo seveda vložili rekurz. Skušali pa bomo vseeno dobiti dovoljenje za tisk in bomo zato počakali še nekaj dni...“ Teden navrh pa nam pišejo iz Gorice: „Nismo dobili dovoljenja, da smemo tiskati „Nedeljo“, preden bo rešen rekurz. Dobili pa smo obljubo, da bo rekurz ugodno rešen. Zato Vas prosimo, da tiskate v Celovcu samo marčevo številko in eventualno, če bi se naša stvar zavlekla, še aprilovo. Poznejše številke, upamo, da Vam bo zopet lahko tiskala naša tiskarna...“

Šli smo torej iskat novo tiskarno. Ker se cene v Avstriji niso znižale, smo vprašali pri naši stari prijateljici Mohorjevi tiskarni v Celju. Sprejela nas je radevolje, a obenem odklonila aksijom: iste pogoje kakor smo imeli v Gorici. Z dne 18. aprila nam pišejo: „Aksijom Gorica-Celje ne more držati, sem povdarjal že v zadnjem pismu. V Italiji je blago ceneje in so mezde nižje. Zato verjamem, da ste tam le toliko plačali, a pri nas ne more biti govora o takšni ceni...“ In tako smo še zdaj tam, kamor smo pribežali iz solnčne in tople Gorice.

Govori se včasih o načrtih za bodočnost, marsikdo se je tudi obregnil že ob ime lista. Vsak teden bi imel izhajati, to da že pove ime. Gotovo, da je bilo v načrtu gospodov, ki so tako krstili listič, pa dozdej tega še ni bilo mogoče izvesti. Če pa imajo marsikje posamezne župnije svoj tedenski verski list, gotovo nas je na Koroškem še za eno veliko župnijo in bomo imeli prej ali slej svoj tedenski verski listič. Seveda bo tedaj list drugače razdeljen in bo moral imeti nižjo ceno. Za izvedbo tega načrta pa se bodo morale zavzeti moči in ustvariti predpogoji, katerih — kakor se mi zdi — dozdej še nimamo.

Urednik „Nedelje“.

„Besedo imajo Nemci.“

Tako je bil naslovljen nedavno članek, ki ga je prinesel naš list in ki je našel precej odmeva v javnosti.

Na nemški strani so bile najbolj ogorčene „Freie Stimmen“. Odkar je vsenemška politika

tako poražena, da šteje samo dva poslanca v deželni zboru, ko je bila nekaj najmočnejša stranka v deželi, si imenovani list skuša ohraniti simpatije s tem, da hoče vsak teden prinašati poročila iz slovenskega dela Koroške. Poročila, ki se dozdej zagledala luč sveta, pa vzbujajo samo pomilovanje.

Pa k stvari! Ker prinašajo „Freie Stimmen“ svoj članek „od posebne strani“, hočemo si ga nekoliko ogledati. Takoj ob začetku se že vidi zavijanje, ki se vedno bolj stopnjuje, tako da je nazadnje pisec našega članka navaden lažnik. Odkdaj nismo že tega vajeni. Naš č. g. poslanec Ivan Stare nam pošilja odgovor na nemške klevete in zavijanja. Odgovor se glasi:

Nisem mislil, da znajo tudi naši vsenemci slovensko, ker bi sicer ne mogli odgovarjati na moj članek. Nekaj čuta narodne pravičnosti menda le še imajo, drugače bi se ne mogli čutiti prizadete. Da to nekoliko prikrijejo, pa zabelijo svoj odgovor s tem, da mi očitajo, da sem pisal vedoma neresnico, torej da sem navaden lažnik, pa še župnik zraven. Groza!

Oglejmo si laži! Poročal sem, da se vrši v Jugoslaviji vpisovanje otrok na podlagi družinskega jezika. Da je to resnično, je treba čitati samo „Deutsche Zeitung“, glasilo nemške manjšine v Dravski banovini. Prečitati je treba samo številko 18. tega lista. Kako si vsenemci zamišljajo izjavo, je povedal poslanec dr. Angerer v Beljaku novembra 1927, ob kateri priliki je sicer povdarjal, da vprašanje avtonomije ni strankarsko vprašanje, ampak ljudsko vprašanje, a izdal, da ima kataster ta namen, da se razodene z vso jasnostjo čudna malenkost skupine, slovensko-nacionalne skupine. Vsa čudna velikost one skupine, ki ni slovensko nacionalna, a vendar slovenska, pa bi nekam izginila zato, ker je avtonomija — ljudsko vprašanje. Dokler se pri naših Nemcih ne izpremeni ta mentaliteta, ki hoče pod krinko reševanja manjšinskega vprašanja pospeševati raznarodovanje, ni mogoče misliti na ublažanje neznosnih razmer.

Kaj pomaga, če Landbund (g. poslanec inž. Tauschitz v Velikovcu 6. dec. 1927) pač priznava, da so kulturne in gospodarske razmere v velikovškem okraju prav zaostale, da žalostne, a se ne upa zagovarjati edino pametne odpomoči, da naj se šolska izobrazba zida na domačo predizobrazbo, da naj se vsak otrok naprej uči v jeziku, ki ga seboj prinese, in potem še le začne s poukom nemškega. Od gospodarske zaostalosti ima Landbund najmanj koristi, ker rodi nezadovoljnost in ta žene ljudi v tabor, ki vendar Landbundu ni po volji — ali morda pa? Vsenemci pa že enkrat nimajo koristi od človeka, ki se mu rodna narodnost odzame, ker če človek zavrže to, mu druga „izvoljena“, kakor se je prejšnji g. dež. glavar blagovolil izraziti, nikoli ne bo sveta. Za velenemce bi pa imela biti narodnost najbolj sveta reč; kakor sebi, tako za druge.

Druga zadeva, v kateri se mi očitata, da sem vedoma trdil neresnico, je „reprociteta“. Pisal sem: „V živem spominu so še tozadevni govori nemških poslancev in celo protestna zborovanja proti isti avtonomiji in dalje: „Ne tajimo pa, da je pri nas oživel spomin na besedo „reprociteta“ in na številne govore, v katerih so nemški poslanci s takim povdarkom razglašali, da bodo nam dali pravice, če jih bodo dobili Nemci v Jugoslaviji.“ Nikjer torej nisem trdil, da bi se zahteva stavila v dež. zboru ali v šolskem odseku, ampak od nemških poslancev. To pa lahko dokažem, če so poročila nemških listov resnična. Če so se pa ta lagala, potem seve tudi jaz ponavljam laž. V poročilu o slavnosti 700 letnice Pliberka prinašajo „Freie Stimmen“ od 9. okt. 1928, št. 233, v govoru g. dež. svetnika inž. Schumy-ja sledeče: „Ona (= avtonomija) se more ustanoviti samo na podlagi reciprocitete (Gegenseitigkeit). In tu zahtevamo, da se dajo Nemcem v Jugoslaviji iste pravice kakor jih mi ponujamo kor. Slovencem.“ Dobesedno enako beremo v „Bauernzeitung“ od 12. okt., št. 82. Na velikem protestnem zborovanju proti avtonomiji v Velikovcu je povdarjal glasom poročila v „Bauernzeitung“ od 4. okt. 1927, št. 60, takratni poslanec inž. Maierhofer: „3. Naša avtonomna postava o avtonomiji naj stopi še le potem v veljavo, če Jugoslavija sklene enakovredno postaviti.“ Mislim, da je dokaza dovolj, da

svoje trditve o reciprociteti nisem izvil iz trte. Omenil bi še lahko, da je tudi vodja Nemcev v Jugoslaviji, g. posl. dr. Kraft zahteval kulturno avtonomijo na podlagi reciprocitete s Koroško. Če bi se Jugoslavija držala tega, bi tamonjski Nemci še danes ne imeli nič. (Spomenica od 24. junija 1927.)

Naj pokažem še kratko, kako tudi glede ustroja naših šol trdim „vedoma neresnico“. Kadar pišejo nemški listi o naših utrakvističnih šolah, si nikoli ne upajo povedati, kako so razmere v dejanju, ampak vedno le privlečejo naredbo za te šole, po kateri bi se imelo „v prvih šolskih letih učiti slovensko, in še le pozneje nemško“. Če bi se to izvajalo, potem bi naše zastopstvo v Ženevi l. 1929. ne moglo zahtevati, da naj se pouk na utrakvi. šolah izvrši po naredbi iz l. 1891. Če bi trditve, „da se v prvih letih uči slovensko“, bile resnične, potem bi ne mogel zahtevati krajni šolski svet v Bilčovsu, kjer vsaj ni nobenega nemškega otroka, da naj se poučuje vsaj prvo leto slovensko, potem bi ne bilo silnega ogorčenja v Medgorjah, kjer nemške otroke tudi lahko štejemo na prstih ene roke, da se niti latinica ne uči v prvem razredu, ampak se pouk začne kar z nemškim abecednikom.* Ali morda v Bilčovsu in Medgorjah niso utrakvistične šole? Ali naj še naštevamo naprej? Koliko ogorčenja staršev, koliko zaostalosti v izobrazbi in gospodarstvu bi izostalo, če bi se vsaj naredbe izvajale! In mi naj verujemo v dobro voljo, če desetletja vidimo, da se nampram niti ne obstoječe postave ne izvajajo? Ali bi ne bili upravičeni zapisati, da dvomimo ob takih razmerah o vsaki izvršitvi, če bi se pri zeleni mizi še tako dobro pobotali? Prvi predpogoj za ureditev našega šolskega vprašanja je dobra volja vseh činiteljev, ki pridejo pri izvedbi v poštev. Kakor hitro bomo videli to dobro voljo, potem bodo odstranjene največje ovire in našega sodelovanja ne bo manjkalo.

Janez Stare.

*) Kljub izrecnemu odloku dež. šolskega sveta od 14. decembra 1929.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Vlada je imenovala posebnega komisarja, ki naj izvede štedenje v upravi. Zdej slišimo, kako si vladni krogi to štedenje predstavljajo. Predvsem hočejo združiti razne ministrske urade v enem poslopju. V bivši monarhiji je imelo vsako ministrstvo svoje poslopje, velikansko palačo, ker je pač bila tudi država velika. Za malo Avstrijo se ni dosti izpremenilo, kam naj se tudi gre s temi velikanskimi palačami. Ministri in uradniki so si lepo uredili. Vsa ministrstva nameravajo združiti v bivšem vojnem ministrstvu, da bo lažja zveza med njimi. Pa tudi število ministrstev je preveliko in se misli trgovinsko, poljedelsko in socialno ministrstvo združiti v gospodarsko ministrstvo, s čemer bi bilo v zvezi tudi zmanjšanje raznih uradov. Dalje se namerava združiti vojsko, policijo in žandarmerijo v eno ministrstvo, v ministrstvo za varnost. Pri tem pa bi si ohranila vsaka posamezna skupina svoj delokrog in neodvisnost. — Dolgo se je govorilo o tem, da bo zvezni minister za kmetijstvo Thaler podal ostavko na svoj položaj. Zvezni kancler je spravil s to ostavko v zvezo vpra-

Österreichische Glückspost

Največji avstr. loterijski strokovni list.
Za vsakega imetnika srečke neobhodno potreben.

Evidenca žrebanj zastoni

za naročnike.

Celoletno S 3.—

Polletno S 1-50

Glückspostverlag (J. Prokopp) Baden, N.-Ö.

Zahtevajte številko na ogled!

7

šanje predsednika zveznih železnic. Pretekli teden je bila ostavka ministra Tahlerja, ki pojde z izseljenci v Paragvaj, sprejeta in na njegovo mesto imenovan sedanji predsednik upravne komisije zveznih železnic dr. Dollfuss. Na njegovo mesto pa je bil imenovan glavni ravnatelj in predsednik neunkirchenske indu-

strijske zveze dr. Edgar Penzing Franz. — Zadnji čas je vlada predložila parlamentu dodek k poštnohranilničnemu zakonu. Hotela je doseči, da bi se smela poštna hranilnica baviti tudi s takimi fanančnimi posli, s katerimi se dosedaj ni smela. Baš ta zavod je pred štirimi leti doživel velikanski krah, ker je takrat vlada dovolila velikansko posojilo znanemu židu Boslu, ki je šel v konkurz. Država mora sedaj plačati izgubo tega zavoda in sicer po 5 in pol milijona S letno. Vlada je ostala v manjšini in namerava baže glasovanje ponoviti. — Ženevska konferenca za carinsko premirje se je brezuspešno razšla. Zdaj bodo morale države stremeti po regionalnih sporazumih med posameznimi evropskimi državami. Istočasno se vrši na Dunaju srednjeevropska gospodarska konferenca, ki razpravlja o izmenjavi blaga.

Mussolini izpreminja barvo. V italijanskem parlamentu je govoril k proračunu zunanjega ministrstva ožji Mussolinijev sodelavec, poslanec Polverelli ter zaključil svoj govor z važno zunanjepolitično izjavo. Italija, tako pravi v poročilu, ima kot delovna sila, ki se je ne more prezreti določeno misijo v Evropi. Neglede na anglosaksonsko državnost, ki ima svoje območje večinoma izven Evrope, imamo na kontinentu tri temeljne civilizacije: francosko, italijansko in germansko. Vse tri imajo v Evropi enako življensko pravico na podlagi njih moralne enakovrednosti. Te spraviti k sporazumu bo zaslužna zgodovinska naloga. Če bi hoteli katero teh civilizacij izključiti, bi to pomenilo pogreško; stremeti za tem, da bi združili v delovanju dve od teh v škodo tretje, bi to pomenilo, delati proti miru. Italija priznava življensko upravičenost vsem v Evropi, kar predstavlja element civilizacije. Italijanska politika stremi po miru, po pravičnosti in po razorožitvi, pri čemer je vsekakor mogoče, da se združi splošni evropski interes z nacionalnim italijanskim interesom. Ta izjava italijanskega vladnega poslanca pomeni, da hoče Italija izpremeniti svoje nespravljivo stališče, ker se boji izoliranja.

DOMAČE NOVICE

Položnice prilagamo današnji številki. Dobijo jih samo naročniki, ki lista nimajo plačanega v naprej. Marsikateri misli, da ima list plačan, pa je v teku let pozabil na eno ali dvoje četrtletij. Tudi ti dobijo položnice. Prosimo, da bi se jih točno poslužili, ker je lažje plačevanje sproti nego za več četrtletij skupaj.

Jubilejna priloga izide prihodnji teden, ker je za to številko tehnično ni bilo mogoče pravočasno izgotoviti. Pošiljajte gradivo za ilustrirane priloge! Kako naj jih izdajamo brez materiala?

Pastirsko pismo jugoslovanskih škofov. „Kärntner Tagblatt“ piše v podlistku: Nemški južni Tirolci so dobili v svojem boju proti italijanskemu zatiranju zelo spoštovanje vrednega zagovornika. Zagrebški nadškof je namreč imel pogum, da je v letošnjem postnem pastirskem pismu pokazal na neoskrunljive cerkvene pravice one slovanske manjšine, ki je prišla pod italijansko oblast. Slovanom v Italiji ne gre boljše nego nemškim južnim Tirolcem. Tudi njim se hoče odvzeti materin jezik v bogoslužju v verouku. Zagrebški protest velja istotako za Tirolsko. V prvem trenutku smo mislili, da bi mogli isto storiti naši avstrijski škofje že davno. Potem smo si pa premislili; modro so molčali, ker bi nam prineslo to samo novo grozilno pismo zmagovalca in zahtevo po opravičilu. „Gorje premagancu!“ je rekel že stari Brennus, ko je zavojeval Rim, in dodal utežim, ki so imele odtehtati zlato, na tehtnici še svoj meč. Za zagrebškim škofom pa stoji sila, in gospodje v Rimu si niso upali drugega, kakor da so ga zatožili papežu. To ne bo pomagalo dosti, ker v pastirskem pismu gotovo nič ne bo, kar ne bi bilo resnično. Pravično postopanje in potem italijanskemu globusu nobeden ne bo hotel storiti kaj žalega!

Zakaj? Velika priljubljenost Tegal-tablet sloni na mnogih izbornih uspehih, ki so jih dosegli razni zdravniki in klinike. Tegal-tablete so se izborni obnesle pri revmatičnih, protinastih in živčnih bolečinah in ne povzročajo nikakih škodljivih posledic. Tegal odstrani skalnično kislino in deluje vsled tega direktno na koren bolezni.

Št. Vid v Podjuni. (K desetletnici izhajanja „Koroškega Slovenca“ naš pozdrav!) Razširil nam je naš obzor kar se tiče manjšinske politike, ali tudi svetovni obzor. Ker je borba za vsakdanji kruh težka, so čitatelji radi čitali tudi gospodarski vestnik. Kot političen list ne more nuditi sicer mnogo gospodarskega čtiva, vendar je v teku desetih let prinesel kopico gospodarskih nasvetov in vplival na razvoj gospodarstva. Zbudil je zanimanje za izboljšanje krmljenja rogatega živine in prašičev, za nabavo boljšega semena, za razkuženje semenskega žita, važnost gnojničnih jam, sadjarstvo itd. Zbudil je splošno zanimanje za napredek. Zanimanje je zbudil za izboljšanje hlevov. Da je gospodarski napredek pri nas pripisovati našemu listu, vidimo iz tega, da korakajo vobče oni gospodarji naprej, ki čitajo „Koroškega Slovenca“. Tudi čitanje „Landw. Mitteilungen“, bi lahko bilo za razvoj našega gospodarstva velikega pomena, saj so posvečena edino samo kmetijstvu, a žal, da se tako malo čitajo. V naši župniji, ki je bolj gorjanska in oddaljena od prometnih središč, je znanje nemščine še pač pičlo in jim je ta list, čeravno imamo veliko članov kmetijske podružnice, da tedaj ta list prihaja v velikem številu k nam, nedvignjen zaklad. Tisti, ki ga razumejo in čitajo, so se gotovo veliko iz njega naučili, a žal je število teh zelo nizko. Kmetijska podružnica se je tudi trudila, da bi priredila tečaje. Tako smo imeli pred leti sadjerejski tečaj, ki je jako dobro uspel, ker je predavatelj govoril dobro slovensko. Preteklo leto se je vršil v nemškem jeziku, ni bilo zanimanja, udeležencev menda samo 7, in še ti niso vsi razumeli. Dolžnost čitateljev „Koroškega Slovenca“ je tedaj, da prav vsak razširja naš list, da pridobimo naročnikov, ker s tem obenem koristimo svojemu bližnjemu in samemu sebi. Vsak naročnik se naj k desetletnici lista potruži, da pridobi nove naročnike, ker če bo imel list več naročnikov, se bo lahko bolj izpopolnil in nam nudil več koristnega. Z ozirom na gospodarsko potrebo bo naša gospodarska organizacija vsaj v teh krajih, kjer je znanje nemščine pičlo in torej od deželnega kulturnega sveta prirejani tečaji nimajo pravega pomena, gotovo organizirala gospodarske tečaje. Za obstoj naše manjšine je gospodarski razvoj največjega pomena, ker pridejo drugače naši gospodarji na boben in posestva bodo s posredovanjem Heimatdiensta (Koroško Korošcem!) pokupili rajhovci.

Št. Lipš pri Ženeku. (Napravite red!) Mnogo časa je menda že preteklo od onega časa, ko se je zadnja novica sporočila našim bralcem iz našega kraja. Ker je brezpomembno, da vsako novico razbojnamo takoj, zato smo čakali in zbirali novice, ki bodo bralce nekoliko zanimali. Današnje poročilo naj velja predvsem kot zagovor ali odgovor na razna podla in neresnična natolcevanja nekih gotovih nam nasprotnih krogov. Neka oseba se med njimi posebno odlikuje, ker ji je v svoji ošabnosti že preveč zrastel greben. Nje glavni cilj je, da mora vse, kar je slovenskega, zatreti in uničiti. Da so naši fantje pri dveh igrah nastopili kot igralci v Žitari vasi ter so se našinci v večjem številu udeležili teh iger, je povzročilo nov val ogorčenja in sovraštva. Da tega sovraštva niso mogli prikriti, je pokazala gotova oseba, ki je v svoji zagrizenosti nahlulila enega izmed igralcev, češ, da je iredentist in bogve kaj še vse, toda prizadeti mu je povedal zasuženo besedo. Ne more se ta oseba ogniti našega čg. župnika in ga v svoji besni jezi blati, ne da bi imela le trohico podlage za to. Morda bi bilo za dotično osebo bolj olikano in primerno, da se cerkvenih zadev prav nič ne dotika, ker itak vemo vsi, da mu ne diši preveč biti odkrit katoličan. Tukajšnjemu okraj. šolskemu svetu se je stavil predlog, da naj bi se uvedel med pouk v kmetiški nadaljevalni šoli tudi verouk. Večina odbornikov je glasovala za predlog, samo gotova oseba se je postavila odločno na stališče, da je poučevanje verouka nepotrebno. Dalje. Gotov šolar je bil dobil za neko kazn toliko in tako občutnih udarcev od učitelja, da je revež že skozi štiri tedne v postelji in se je bati še hujših posledic. Vprašujemo se, ali je učiteljstvo upravičeno, da po nepotrebnem in po nedolžnem kaznuje šolarje na takšen način. Priporočali bi dež. šolskemu svetu, da bi to zadevo natančno in vestno preiskal in opozoril učiteljstvo na tozadevni prestop. To bi bila torej ljubezen do bližnjega, o kateri vi govo-

rite, in jo razgaljeno razkazuje, drugim pa predbacivate, da gojijo in sejejo sovraštvo med nami. Operite si naj poprej svojo vest in ko bo čista kot kristal, tedaj boste mogli še le drugim pogledati v njih srca, ki pa so gotovo vsakdar bolj čista od vaših. Nadalje se vprašujemo, ali je po zakonu dopustno, da se učiteljska učna moč prostovoljno brez vzroka odtegne pouku in se pelje v Celovec k Heimatbundu prodajati neko posestvo in sicer iz strahu, da bi ista posestva ne kupil kakšen Slovenec in se naselil med nami. Gospodje pri zelenih mizah naj v bodoče premislijo in pretehtajo prej vsako besedo, preden bodo ž njo hoteli blatiti in sramotiti naše poštene ljudi. V zadeve, ki se njih nič ne tičejo, pa naj se v bodoče ne vtikajo.

Bilčovs. (Naša kmetiška podružnica.) Gotovo ne bo odveč, če v „Koroškem Slovencu“ povemo tudi nekaj o naši kmetiški podružnici. Saj je vendar to naš edini list, ki naj bo glasnik vseh naših zadev, tako političnih kakor tudi gospodarskih. Današnji čas je pač težaven. Neizprosna gospodarska kriza, kakršne celo stari ljudje ne pomnijo, nam zija z vseh strani naproti. Pa se je včasih reklo, da ljudje nikdar niso zadovoljni, vsak zabalja le čez svoj stan, v resnici pa ni to nič drugega kot ljudska nezadovoljnost. Kmet in seveda z njim tudi kmetiški delavec stojita ob robu propada. Kakor se človek, ki se potaplja, oprime vsake rešilne bilke, tako si tudi naš kmet išče izhoda iz svojega težavnega položaja. Kmetiško podružnico bi mogli skoro imenovati eno teh rešilnih bilk, ki naj bi vsaj nekoliko pomagala našemu kmetu. Ta naj bi bila prva stopnja, ki naj bi v kmetiškem ljudstvu vzbudila zavest kmetiške skupnosti in solidarnosti. Naj bi bila nek prehod k kmetiškemu združenstvu, ki je pripomoglo nizozemskemu, holandskemu, švicarskemu itd. kmetu do blagostanja. Ustanovitve in delovanje tukajšnje kmetiške podružnice spada še v predvojno dobo. Prvi nje načelnik je bil p. d. Muškovnik, ki je jo vodil več let. Potem je prevzel za njim to mesto pd. Lenartič. Današnji nje načelnik pa je p. d. Črnež v Zgornji Vesci. Marsikaj koristnega je že prejelo ljudstvo od kmetiške podružnice, pa bi se doseglo še marsikaj, ko bi bilo zanimanje za njo še večje. Glasilo deželnega kulturnega sveta „Landw. Mitteilungen“ so prinašale pred vojno prav dobro slovensko prilogo. Danes pa ne vemo, kako da deželni kulturni svet ne smatra več za potrebno, da se za slovenski del dežele izda tudi slovenska priloga. Ne menimo tukaj samo pristaše naše stranke, ampak vse naše slovensko ljudstvo, ki nemškega lista prav malo ali nič ne razume. Tudi naš človek potrebuje kmetiške izobrazbe, ako se hoče obdržati na svoji zemlji. Mnogo se govori o „Notopfru“; ko se ga na toliko strani trga, naj bi se dal majhen del tudi za tisk slovenske priloge. Da smo upravičeni to zahtevati, je vendar dokaz, da imamo pri nas blizu 80 članov, pa gotovo naše ljudstvo tudi drugod ne zaostaja. Svoj občni zbor smo imeli dne 8. t. m. Deželni kulturni svet nam je za to priliko poslal govornika v osebi g. inž. Liebscherja. Prav hvaležni smo mu za njegov trud, da je prišel, in za njegov vsestranko poučni govor. Samo žal, da je govoril izključno nemško. Tudi tukaj zahtevamo, da bi za slovensko ljudstvo bili na razpolago slovenski govorniki. Ne gre se tukaj mogoče za kako narodno nestrpnost, ampak zato, da ima ljudstvo od truda in napora govornika tudi kaj koristi. V prid in korist pa more priti človeku le to, kar tudi dobro razume. Podružnica je v minulem letu naročila skupno 3 vagone krompirja in več raznovrstnih umetnih gnojil. Za spomlad smo naročili približno 15.000 kg krompirja, več raznih žitnih in travnih vrst za spomladno setev. Tudi sadnih drevesc se je nekaj naročilo. Letna članarina se je določila na 4 S, kar se je večinoma tudi že vplačalo. Kmetiška podružnica si je tudi nabavila lepo moderno čistilnico za žito. O tem pa izpregovorimo drugikrat kaj več.

Drobne koroške novice. Spodnjekoroška mlekarja je imela 7. t. m. svoj občni zbor. Laní je pokupila 2.400.000 l mleka in tretjino tega predelala v sirovo maslo in sir. Denarni promet je znašal 920.000 S, čisti dobiček 4383 S. Mleko se je plačevalo po 31 g liter. — Celovške stranke se še vedno tepejo za župana. Na zadnjem posvetovanju se je sklenilo, da se vpraša deželno vlado, ali je nova volitev po-

stavno mogoča. — Dne 7. t. m. so zabeležili na Koroškem 14.221 podpiranih brezposelnih, za 171 od prejšnjega tedna manj. — Kralj Zogu je zapustil Dunaj in se peljal dne 11. t. m. skozi Celovec v Italijo. — Schulverein Südmark toži v tisku, da so dohodki za ponemčevanje narodnih majšin vedno manjši in poziva prebivalstvo, da daruje za ta namen ob vsaki priliki in pristopa k društvu. — S Koroške se je izselilo lani v prekomorske kraje 240 oseb. Domačini gredo preko morja, na Koroško pa vlačijo Heimabund rajhovske protestante. — V Bleiburgu je bilo odpovedano delo 720 delavcem.

Deželna vlada se je postavila na stališče, da se morejo izvesti še nadaljne volitve celovškega župana. Še ta teden se bo ponovila druga volitev župana, ki bo imela bržkone isti uspeh kot prejšnje. — Dne 14. marca je znašalo število podpiranih brezposelnih na Koroškem 14.219.—

Bilčovs. (Smrtna kosa.) Meseca oktobra lanskega leta je zadnjič posegla smrt v naše vrste. Starosta naše občine, p. d. stari Lesjak je v 86. letu zapustil dolino solz. Po več kot petih mesecih miru pred angelom smrti pa je zopet nastala v vrstah naših vrzel. Dne 6. marca je preminul Lesjak Andrej, p. d. stari Jančič in bivši p. d. Odami v Bilčovsu. Rajni je bil rojen 29. majnika 1846. Res, dočkal je lepo število let. Z vsakim našim človekom umrje del naše zgodovine. Čim višjo starost kateri doseže, tem lepša in več obsegajoča je tudi zgodovinska knjiga njegovega življenja. Koliko vspodbude in naukov bi nam moglo dati življenje vsakega našega tudi najpriprostejšega starca. Saj je z njegovim dolгим življenjem tako ozko spojena usoda našega rodu, usoda naše zemlje. Zato nikakor ni brezpomembno, da se spominu naših rajnih tudi v našem listu odmeri majhen prostorček. Stari oče Jančič, Vi pa počivajte mirno v Bogu v naročju zemlje naše!

DRUŠTVENI VESTNIK

V drugo desetletje.

Jubilej praznujemo, deseto izhajanje svojega lista. Iz onih dnevov, katerih proslavo je nemško ljudstvo vršilo celo lansko leto, pa do danes je premljalo naše glasilo našo misel in naše delo, prinašalo našo prošnjo in našo tožbo, beležilo veselje in žalost desetletja. Ga kritikuemo? Vedimo, vnuk in pravnuk bosta sodila našo življensko silo po našem listu. Da ga obsojamo, obsojamo sebe.

Mladina! Tale mali kotiček v listu je tvoj, odprt tvoji misli. Si li črpala iz črnih črk in kratkih besed, ki jih je list prinašal teden za tednom, vsaj kos dobre volje in idealne misli, ki jih skrivata črka in beseda? Si li občutilo, dekle, družinskega občestva malega naroda, ko si prebirala besedo v deset novih let in deset božičev in deset vstajenj; in ti, fant, ko si čital besedo svojega prijatelja ali nepoznanega tovariša iz kateregakoli kraja. Gotovo vesta dobro oba, da je bila često skrita za kratkim poročilom o društvenem delovanju, o uspehu na odru, o končnem tečaju dolga povest o trudu in požrtvovanju, koš mladostnega navdušenja. Kos papirja samo, a na njem misel o pravici, beseda o dnevu in njega težavi, poročilo o delu in uspehu.

Da bi bili velik in bogat narod, iz skromnega kotička bi moralo postati novo glasilo mladih src in novih misli. Morda se pridruži v drugem desetletju očetu sin, rojen iz nas za naša solnčna leta.

Razmah je rast, je potreba. Da bi vedel, fant, ki hodiš za svojim delom in se učiš gospodarstva, in ti, dekle, ki skrivaj opazuješ mater v njenem kraljestvu, da bi videla oba vso težo naših dnevov! Svet trga danes mladino iz tisočletne dobe in iz tisočletne izkušnje. Govorijo ji, naj opusti očetov in materin nasvet in naj prične delo po lastni pameti. V ta novi svet raste mladina z vsakim dnevom vedno bolj. Tvoj oče, fant, je kmet, delo mu je življenje in poklic. Za družino živi in se trudi, oče in gospodar je v hiši in na polju, v hlevu in v gozdu. Zemlja mu je sveta; po svojem očetu jo je sprejel in obdelano ter ohranjeno jo bo izročil tebi in tvojemu rodu. V potu svojega obraza živi življenje, skromno, a v tej skromnosti tako bogato notranjega zadovoljstva in mirne sreče. In da ti govorim, dekle, o tvoji materi, ki po-

zablja nase ter živi otrokom in možu! Saj bi ti ne zadostovala milijarda, da ji plačaš vso skrb in ljubezen. In ona bi jo odklonila!

Te lepote v svetu naših očetov in mater moderni čas ne razume. Razume pa dobro računati in kalkulirati. Svojega računanja in kalkulacije uči tudi nas, ki smo njegovi poslušni učenci. Tak je njegov nauk, da naj se iz našega kmeta razvije podjetnik, ki bo svoje gospodarstvo vodil v številkah. Pričeti bo moral primerjati vse izdatke svojega gospodarstva z dohodki. Trgovce bo moral postati, učiti se seštevanja in odštevanja stroškov za pridelovanje, kalkulirati in ceniti. Dosedanje ročno delo na polju bo vršil stroj cenejši in zemlje prav nič ne bo ranil. Saj postane kmetu-podjetniku zemlja kapital kot njegov dom in celo njegovo posestvo. Opozoril ga bo na vsa pota in vsa dela, ki jih je dosedaj vršil zastoj. Natanko mu bo določil način gospodarstva, kod naj delo pospeši in kod opusti, da si bo pridela kar največji pridelek. Že se je v zadnji dobi med nami v našem gospodarstvu marsikaj spremenilo neopaženo in skrito; mladini pa bo vse to in še veliko več morala postati jasna gospodarska zapoved.

Nesmiselno bi bilo, da bi se mladina temu razvoju hotela protiviti, nesmiselno, dokler ji bo kazal pot do boljšega gospodarstva in večjega uspeha. Gospodarska izobrazba postaja za njo, ki bo v zrelih letih že sredi vrveža in borbe za borni kruh, nujna, če noče, da bo njeno delo slabše plačano, njen kapital slabše obrestovan kot drugod. In vse dobrote mesta mladina vendar sprejema že danes z odprtimi rokami, te dobrote pa bo treba plačati. Plačati pa jih bo mogla le z razumnim gospodarstvom. Tod torej ena smer bodoče naše prosvete.

Toda naša doba skriva v svojih darovih tudi strup, katerega je treba odstraniti. Mladino bo odtujila staremu gospodarstvu. Je res, da je gospodaril oče bolj iz tisočletne izkušnje, ki je skrbela bolj zato, da se je delalo, kot zato, kako se je delalo. Zato pa je tako delo ustvarilo bogastvo in izkušnjo življenja. Poglej, kako oče gleda vso to naravo okoli sebe, polje, travnik, gozd, hlev! Polje mu ne prinaša samo sadov dela marveč tudi darov nekoga, v katerega upira oči in kateri ga zavaruje pred nesrečo in neurjem boljši od zavarovalnice. Vsa ta narava v klasju in travi in roži in drevesu mu govori obenem skrivnostno besedo o rojstvu in rasti, o umiranju in vstajenju. Zato razume skrivnost življenja, ker je s klasjem in rožo in travo in drevesom vred občutil to težnjo po solncu in nehoti se sam obrača za njim. Ker stalno doživlja okoli sebe smrt in rojstvo, je našel pravilno vrednotenje vsega, kar ga obdaja. Za ples okoli zlatega teleta mu ni, denar mu je samo sredstvo, za norčavosti in bolne misli kratkovidnega ljudstva, ki bega iz ozkega življenja med štirimi stenami za rekordi in fantomi, za vse to nima smisla. Obdan od zdravja ostane zdrav, pogled mu je nezastrt, misel jasna in sodba vsestranska. Tako ostaja cel človek.

Glej, mladina, tod drugo smer svojega bodočega pokreta!

Učili se bomo od tujca in svojca, pridobivali in hranili. Ta skromni kotiček v našem listu, ki je celo desetletje govoril o našem življenju in hotenju, mora postati naša živa beseda! Navdušuje naj nas in hvali, svari in opominja, da najdemo solnčno bodočnost. Tako postane drugi jubilej našega lista, jubilej koroško slovenske mladine!

V. Z.

Št. Jakob v Rožu. (Miklova Zala.) Gozdič je že zelen, travnik bo razcveten; kmalu bo prišla zelena pomlad. Tako si je domislila vrla članica „Moji“ in sprožila misel, da bi pomladi zavladalo v društvu živahno gibanje in da bi se ustreglo želji po splošnem povpraševanju po „Miklovi Zali“. Sklenil je nato dramatični odsek, da uprizori na cvetno nedeljo, dne 29. marca 1931 točno ob 3. uri popoldne v društveni dvorani zgodovinsko igro „Miklova Zala“. Igra se ponovi parkrat po veliki noči. Natančneje bo razvidno iz „Koroškega Slovencea“.

Št. Vid v Podjuni. (Občni zbor.) Izobr. društvo „Danica“ je imelo dne 8. t. m. letni občni zbor. Udeležba je bila dobra. Govoril je g. Potočnik o izobrazbi srca in strokovni izobrazbi, za kar je žel obilno priznanje. Iz poročil tajnika in blagajnika smo razbrali, da je društvo v preteklem letu dosti dobro delovalo.

Uprizorile so se tri igre, in sicer: četrtič „Turški križ“, „Lovski tat“, „Vaški lopov“. Pri prvi in tretji smo bili navdušeni nad dobrim izvajanjem igralcev. Meseca majnika je napravil moški pevski zbor izlet na Prevalje, kjer so se predvajale koroške narodne in druge pesmi. Končno se je dal staremu odboru absolutorij in izvolil novi odbor. Društvo se pripravlja tudi na novo igro, ki se uprizori predvidoma drugo nedeljo po veliki noči.

Globalnica. (Društveno.) Dne 15. marca je društvo uprizorilo prelepo špansko igro „Sodnik Zalamejski“. Priznati se mora, da je stala priprava te igre ogromno truda in požrtvovalnosti, zakaj obleke so nas naravnost razočarale, tudi nastopi posameznih igralcev so bili brez posebnih hib, samo slovenščina je delala nekoliko težkoče. Opaziti je bilo na odru tudi mnogo novincev, ki so svojo nalogo na splošno dobro pogodili. Prav močen in zelo zanimiv pa je bil nastop onega dekleta iz Štebna, ki nas je s svojo simbolično sliko ob koncu nad vse presenetila in očarala. Dasi nas je navdajala bojazen, da bo radi slabe poti udeležba pičila, je bila dvorana polna. V polnem številu smo bili zastopani domačini in tudi okoliška društva. — Morda bo marsikdo že vedel, da se vrši pri nas že tretji gospodinjsko-kuharski tečaj, ki ga v splošno zadovoljnost vodi gđna Rudolfova. Morda to ni dovolj nekaterim našim prenapetim petelinčkom, a naj bodo kar lepo mirni in se kar preveč ne razburjajo posebno glede prireditve gotovega prizora. S tečajmi smo prišli mi in oni nas samo posnemajo. Kako in kaj se bodo dekleta tečajnice naučile v tečaju, bodo pokazale na razstavi kuharskih izdelkov, ki bo na cvetno nedeljo v prostorih Šostarjeve gostilne. Popoldne bodo uprizorile tečajnice tudi lepo nabožno igro in več prizorov.

NAŠE KNJIGE

Zametene stopinje. Avtoriziran prevod iz francoščine. Spisal Henry Bordeaux, prevela Krista Hafner. Mohorjeve knjižnice 39. zvezek. Založila Družba sv. Mohorja; natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. 284 str. Vez. za ude Din. 39.— za neude Din. 52.—, broš. za ude Din. 27.—, za neude Din. 36.—. Francoski pisatelj Bordeaux je tisti, ki se v svojih romanih bavi zlasti z vprašanjem, ki je tako aktualno v sedanjem času, namreč: z družino in zakonom. Tudi ta roman posega do najtanjših niti, ki se prepletajo v človeških srcih, riše skrite bolečine duš, zakonsko nezvestobo, ločitev zakonca in grenkost te ločitve, ki jo okuša oba zakonca. Med obema stoji nedolžni otrok, ki za vse to, nič ne ve, ki ju po naravi otroške duše veže in druži. Roman je razdeljen v dve knjigi: Prva knjiga ima naslov: Zmaga ljubezni, druga: Zmaga življenja. Kratka vsebina prve knjige je tale: Arhitekt Mark Romenay dobi brzojavno obvestilo, da od njega ločena žena umira na Velikem Svetem Bernardu in želi še z njim govoriti. Mož se odloči, da gre. Po poti zve, da se je ponesrečila s svojim ljubimcem na gori Velan. On je umrl, njo so oteli menihi sv. Bernarda. Ko se snide Mark s svojo ločeno ženo Terezo, hčerka Julka dobi mater — mož odpusti, ker je vrnil mater otroku — toda, zdi se mu, da ljubezen, ki je Terezo vezala na ljubimca, še drži in da ta ljubezen tudi mrtvega — še ne izpusti svojega plena. — V drugem delu so opisani boji obeh, trpljenje očiščevanja, strma pot spoznavanja. Prav posebnega mojstra se pokaže pisatelj ob risanju teh borb. Zadnji drobci slabega in dobrega v človeku izsledijo, pozna človeško dušo, žensko srce, moški ponos in suho razumsko računarstvo moža. Borba se bje med umom in srcem, med grehom in krepostjo, med ponosom in odpuščanjem. Nazadnje zmaga — življenje. „Življenje, ki je vedno nemirno, trdo, ki celo preteklost uporabi, da ustvari sedanost. Življenje s svojimi zakoni, ki zahtevajo red, in kaznimi za vse, ki te zakone kršijo... življenje ki je močnejše od ljubezni, ki živi v njem...“

P. Mavricij Teraš. O. Cap. Pri studencih zdravja. Ljubljana 1930. 196 str. Cena S 3.50 s poštno vred. V svoji prvi knjigi „Za visokim ciljem“ je opisal, orisal avtor prvo stopnjo duhovnega življenja, pokazal „pot očiščevanja“, po kateri se izvijemo in izrijemo iz močvirja pregrehe, t. j. duševne bolezni in smrti. V tej drugi knjigi pa nam pokaže „pot

razsvetljenja" do studentov duhovnega zdravja in moči, kakor so to: milost, molitev, božja beseda, duhovno branje, premišljevanje, izpraševanje vesti, duhovne vaje, duhovni voditelj, sv. spoved, obhajilo, sv. maša, češčenje najsv. zakramenta, pres. Srca Jesuovega bl. d. Marije, angelov varuhov, svetnikov, zavest božje pričujočnosti, dober namen, dnevni red. Knjigo namenja pisatelj vsem takim kristjanom v naši ožji in širši domovini, „ki so tako rekoč gladni in žejni krščanske pravičnosti in krščanske svetosti ter se neprestano z vsemi močmi trudijo, da bi od dne do dne tembolj izpopolnili svoje notranje življenje.“ Zelo dobrodošla bo vsem dušnim pastirjem, vzgojiteljem, pa tudi udeležencem naših duhovnih vaj.

GOSPODARSKI VESTNIK

Nekaj o beljakovinah.

Da si bolje predočimo izplačljivost pitanja, pogledimo si to v številkah. Po praktičnih poskusih se je dognalo, da porabi prašič 3 in pol do 4 kg žita za prirastek enega kg žive teže in sicer velja nižja številka za mlajše živali, višja pa za starejše. Majhen pujssek pridobi celo že od 3 kg zavžitih močnih krmil 1 kg na živi teži. Iz tega je razvidno, da mlade živali boljše izkoristijo krmo kakor starejše (stare svinje rabijo celo 5 kg žita za 1 kg prirastka) in da je vsled tega potrebno, da prasce takoj dobro krmimo, ko smo jih odstavili. Naše gospodinjice pa pustijo večinoma male pujske stradati, ker jim krmijo večinoma pleve. To je res neusmiljeno ravnanje s prasci in boljše bi bilo takim prascem, da bi ne zagledali luči sveta.

Da prascem žito (zdrob) samo ne zadošča, si oglejmo zopet v številkah. Žito vsebuje povprečno 80 do 100 g beljakovin na en kg ali 8 do 10 odstotkov. Večji pujssek rabi dnevno 300 g beljakovin in to potem vedno enako. Nujna potreba je tedaj, da pridamo pujskom mleka, lahko posnetega, ki vsebuje na 1 liter povprečno 35 g beljakovin. Vidimo pa zopet, da bi mlad pujssek, ki bi popil dnevno 3 l mleka in požrl 1 in pol kg žita, dobil skoraj pičlo beljakovin. Ker 1 in pol kg žita vsebuje približno 140 g, rabi pa 300 g. Iz tega je razvidno, da nam je treba seči po izrazitih beljakovinskih krmilih: ribji moki, mesni moki, ki vsebujeta 40 oziroma 60 % beljakovin, bučnih tropinah, 30 do 35 % zdrobu soja-fižola, 40 %, ali po naših stročninah, ki vsebujejo približno 20 odstotkov beljakovin.

Ker stanejo različne oljate tropine samo 28 do 35 g, ko so stale pred letom še 40 do 50 g, lahko rečemo, da so dosti cenejša beljakovinska krmila kakor grah, leča, fižol, ki stanejo več kakor tropine, vsebujejo pa do polovice manj beljakovin kakor različne tropine.

Pri sedanjem pomanjkanju denarja pa bo mogoče marsikdo raje krmil domači pridelek, kakor dokupoval tropine. Če hočemo torej doseči najcenejši in najboljši dorastek in s tem čim boljše izplačljivost, moramo dokupovati vsaj beljakovinsko krmo. Dokupovali bomo oljate tropine, ki so poceni, ribje in mesne moke pa samo nekaj za izboljšanje okusa, da bodo prašiči raje žrli.

Tudi na luženo kredo ne pozabimo. Naroča se naj v vrečah in naj se ne kupuje po posameznih kilogramih, ker jo dobimo na debelo veliko cenejše. Ribja moka stane dobavljena od deželne zveze gospodarskih zadrug v Celovcu po kakovosti v vrečah po 50 kg en kg po 70 do 76 g, ko stane po naših trgovinah na drobno običajno po 1 S kg. Lahko se dobi pri omenjeni Zvezi tudi mešano beljakovinsko krmilo.

Če kateri ne rabi ali noče naenkrat naročiti večje množine, naj se več gospodarjev združi, ki si potem krmilo razdele. Zveza počaka na poravnavo računa en mesec.

Prometne olajšave za XI. Ljubljanski velesejem od 30. maja do 8. junija 1931. Generalna direkcija jugoslovanskih državnih železnic je dovolila udeležencem XI. mednarodnega vzorčnega velesejma v Ljubljani 50 % popust v potniškom prometu za vse vrste in razrede vlakov izvzemši SOE. Olajšava velja za potovanje na velesejem od 26. maja do 8. junija, za povratek pa od 30. maja do 12. junija. Na

podlagi sejemске legitimacije kupi potnik na obmejni postaji celo vozno karto do Ljubljane, ki mu potom velja za brezplačen povratek; ako dokaže, da je velesejem posetil. Za prevoz razstavnega blaga velja olajšava.

Velikovski trg. Živina: konji 400—600; biki 1.10—1.20, pitani voli 1.40—1.50, vprežni voli 1.30—1.40, junci 1.10—1.130, krave 0.80—1.20, telice 1.20—1.40, teleta 1.40—1.60, plemenske svinje 1.80—2, zaklani prašiči 1.80—2, plemenski prašiči 2—2.10 S za kg žive teže. Jajce 12—13 g. Sirovo maslo 4—5.20, pešnica 21, rž 19, oves 18, fižol 40, konoplje 45, ječmen 18, ajda 23, krompir 8 g za kg. Apno 100 kg 7 S.

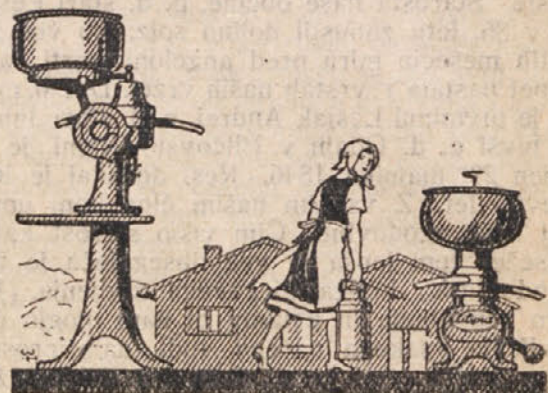
Borza. Dunaj, dne 17. marca 1931. Dinar 12,37; marka 168,6; lira 37,2; čehoslov. krona 20,98; pengő 123,6; švic. frank 136,1; franc. frank 27,6; angl. fund 34,3; dolar 709,25 šilingov za 100 komadov.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Jugoslavija: Pri Pančevu se je na Donavi pripetila težka ladijska nesreča. Dva potniška parnika sta pred polnočjo trčila skupaj in se potopila. Pri tem je utonilo 12 oseb. — Dne 6. t. m. ponoči so imeli v severni Grčiji, južni Srbiji in na Bolgarskem močan potres, ki se je ponovil še dvakrat. Najbolj je prizadeta Vardarska dolina. Občine Valandovo, Dojran, Demir Kapija so skoro popolnoma porušene. V Jugoslaviji sami je porušenihi okoli 2000 hiš. 35 mrtvih in okoli 60 ranjenih. Zelo je prizadeto mesto Solun in okolica, kjer je bilo 11 potresnih sunkov. Mnogo hiš je porušenihi, število mrtvih in ranjenih je visoko. Trpela je tudi Bolgarska, kjer so istotako porušene hiše, mrtvi in ranjeni. Jugoslovanskim ponesrečenem bo pomagala država sama. Istočasno prihajajo iz Amerike poročila o silnih viharjih, ki so povzročili veliko škode in zahtevali tudi mnoge človeške žrtve. Viharji so bili tudi na Angleškem, kjer je bil promet zelo otežkočen. V drugih krajih je zopet ostra zima in snežni plazovi. Zadnji sneg je povzročil strašanske snežne meteže. V nekaterih krajih ga je padlo kar 2 m debelo in pritisnil je primeroma jako oster mraz; na Francoskem je bilo zadnjič 21° — Celzija. — V okolici Siska je Sava narasla za 8 m nad normalo. Velika površina rodovitne zemlje je poplavljená. Breg je prestopila tudi Ljubljanca. Vendar so vode kmalu odtekle in je odstranjena nevarnost daljnih poplav. — Nemčija bo sedaj znižala plače ravnateljev državne banke za 20 odstotkov. Predsednik dobi 200.000 mark na leto in si je že sam znižal svojo plačo. Na vrsto pridejo tudi člani ravnateljstva, ki imajo po 100.000 mark letne plače. Gg. ravnatelji 20 odstotnega znižanja ne bodo občutili. — V pokrajini Sinkiang na Kitajskem so našli bogata ležišča zlata. Zlato, ki gre po večini v Rusijo, koplje nad 50.000 ljudi. — Dne 7. t. m. je izbruhnil v Londonu v nekem velikem skladišču požar. Požar je moralo gasiti 1100 gasilcev, ker je obstojala velika nevarnost, da bodo plameni švigili na sosedna poslopja. — Nemčija: Trije narodni socijalisti so v Hamburgu v avtobusu ustrelili komunističnega poslanca Henninga in ranili več potnikov. Morilci so bili prijeti. Nemci so začeli posne mati metode bolgarskih komitašev. — V Gelsenkirchenu na Westfalskem je prišlo do krvavega spopada med komunisti in narodnimi socijalisti. Hudo ranjenih je bilo 7 narodnih socijalistov in en komunist. — V Berlinu je umrl bivši državni kancler Herman Müller v starosti 55 let. — Francija: Pri Chatelardu je ogromna zemeljska plast zasula 2 savojski vasi, več hiš je še v nevarnosti. — Ekspresni vlak na progi Pariz—Bordeaux je skočil s tira. Nesreča je zahtevala skupno 11 smrtnih žrtev. Nad 20 potnikov je hudo ranjenih. Nesrečo je zakrivil uradnik, ker je napačno postavil kretnice. — Italija: Italijani so konfinirali starega in zelo priljubljenega župnika Reja od Sv. Križa na Vipavskem za dobo treh let, ker je oviral italijanizacijo po tamošnjih italijanskih kapucinih. — V Sacari na Sardiniji in v okolici Albana pri Rimu so se pojavili na nebu krvavo-rdeči oblaki in kmalu se je vllil krvav dež. Ljudje so zbežali v cerkve in molili. Krvav dež je padal nad četrto ure, nato pa se je nebo zopet zjasnilo. — Indija: Angleži so izpustili iz ječ na temelju sporazuma z Gandhijem 17.927 političnih jetnikov in 408 jetnic. — Na podlagi statističnih podatkov je v britanski Indiji prebivalstvo na-

raslo v zadnjih 10 letih na 351.500.000, kar pomeni 10,2 odstotka več kakor leta 1921, ko je Indija štela 319.890.000 ljudi. — Ostale države: Kitajski potniški parnik „Tachi“ je na reki Jangtse eksplodiral. Ob življenje je prišlo 370 potnikov. Ogenj je trajal 3 ure in je veliko potnikov tudi zgorelo. — Ameriška letalka Frankie Renner je pristala na letališču Aksom. Povzela se je 9000 m visoko. Po pristanku je imeia zmrznjene noge. — V Belfastu na Irskem je požar popolnoma uničil cerkev sv. Donegala. Bila je največja cerkvena zgradba Irske. — V Jugoslaviji so se 19. t. m. vršile božje službe in molitve za versko svobodo Jugoslovánov v Italiji. Vse cerkve so bile nabito polne. Temu so se pridružili tudi tirolski Nemci na Dunaju. — V severni grški Macedoniji so zabeležili 20. t. m. silen potres, ki je popolnoma porušil vasi Famir in Gumenica.

DAHLIA POSNEMALNIKI

posnemajo dobro, opravljati in čistiti jih je lahko. Prinašajo višje dohodke, Vaše mlekarstvo bo dobičkanosnejše in Vi zadovoljni. Olajšave pri plačilu. Prospekti zastonj.

DAHLIA-SEPARATOR-GESELLSCHAFT
WIEN, XII./2, WAGENSEILGASSE Nr. 4/48

Vabilo

razstavi

Izdelkov kmetijsko-gospodinjkega tečaja v Globasnici,

ki se vrši

na cvetno nedeljo, to je dne 29. marca 1931 od osmih zjutraj do šestih zvečer v prostorih Šoštarjeve gostilne.

Razstavljeni predmeti so na prodaj v prid tečaju.

Spored popoldne (ob treh):

1. Pozdravni govor.	5. Govor.
2. Petje deklisknega zbora.	6. Igra „Elizabeta“,
3. Deklamacije.	grofinja Turinška
4. Prizora.	(v petih dejanjih.)

Vsi, ki cenite trud domačih deklet in spoštujete domače delo, ste iskreno vabljeni!

Vodstvo gospodinjkega tečaja.

61

DRUŠTVO SLOVENSkih DILETANTOV V BOROVLIJAH.

VABILO

na tridejansko veseloigro **TROJČKI**

ki se vorizori na velikonočni ponedeljek, dne 6. aprila v dvorani pri Cingelen na Trati. / Začetek točno ob 3. uri popoldne. Ob vsakem vremenu! / Igra se prvič na Korošk ml / Pridite vsi, ki se radi smejite. **ODBOR.**

60